

Iz sveta tišine

Letnik XXXVII, št. 1, januar 2016 | ISSN 1318-139

*Pomen raziskovanja
slovenskega
znakovnega jezika*

*Zgodovinski pregled
razvoja slovenskega
znakovnega jezika*

Otvoritev Centra za razvoj
slovenskega znakovnega jezika

Razglasitev športnikov leta 2015

ENOROČNA
PRSTNA
ABECEDA

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je prva letošnja številka glasila Iz sveta tišine, v kateri boste našli zanimivosti iz življenja gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Prejšnja številka je bila posvečena dogodkom v zadnjih mesecih, zaključenim projektom in zanimivostim iz društev. Tokratno številko pa posvečamo slavnostni otvoritvi Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika, ki je potekala 17. decembra 2015 v prostorih Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. V glasilu najdete poleg rednih rubrik tudi veliko koristnih in interesantnih informacij.

Zahvaljujemo se vam za prispevke in upamo, da boste z nami sodelovali tudi v prihodnje. Glasilo Iz sveta tišine prispeva h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Če bi želeli tudi sami napisati kakšen prispevek, ste pristrčno vabljeni, da ga pošljete po elektronski pošti ali na naslov Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije, **s pripisom 'za IST'**.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite prejemati, vas vabimo, da nam na naslov Zveze ali po elektronski pošti sporočite svoje ime, priimek ter naslov, da vas uvrstimo med njegove prejemnike.

Ne pozabite tudi na spletno glasilo IST, ki je dosegljivo na spletni strani www.zveza-gns.si.

Še vedno velja vabilo za dejavno sodelovanje pri ustvarjanju našega skupnega glasila Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

V uredništvo prihajajo različne vrste datotek in fotografij za objavo. Radi bi vas vnovič spomnili na že napisana navodila, kako in v kakšni obliki je treba pripraviti in poslati datoteke. Le ob upoštevanju navodil bomo lahko zagotovili kakovost našega tiskanega medija.

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije narejene s fotoaparatom, izberite nastavev kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavev kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega čitalca, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB. Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument! Ko boste besedilo v Wordu poslali po elektronski pošti, zraven pripnite še fotografije v formatu jpg. Če poslane fotografije in besedila ne bodo ustrezala navodilom, bomo članke prisiljeni zavrniti oziroma jih objaviti brez fotografij.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendić, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko, Robert Žljajpah **Lektorica:** Anita Jurič **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. V posameznih primerih mnenja posameznikov ne izražajo obvezno tudi mnenja ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografiji na naslovnici: Otvoritvi Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika in Podelitev plaket športnikom leta 2015 **Foto:** Gorazd Orešnik in Sašo Letonja

Leto 2015 smo uspešno pripeljali do konca. Bilo je delavno, polno prizadevanja, pa tudi slavnostno. Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je ob zaključku leta slavnostno otvorila Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika.

Po dolgih letih trdega dela na področju znakovnega jezika je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije na podlagi Zakona o raziskovalni dejavnosti Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije vpisala v evidenco izvajalcev raziskovalne in razvojne dejavnosti pod številko 3576. V evidenco raziskovalnih organizacij pa je agencija vpisala raziskovalno skupino Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika pod številko 3576-001 ter dva raziskovalca na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije, in sicer Matjaža Juharta kot vodjo skupine in Aleksandro Rijavec Škerl kot sodelavko. S tem smo na Zvezi uspeli zaščititi znanstvenoraziskovalno delo na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika.

S svojo udeležbo nas je počastila tudi ministrica za kulturo mag. Julijana Bizjak Mlakar, ki je s spodbudnimi besedami pospremila otvoritev centra in strokovni službi Zveze čestitala ob uspehu in novi pridobitvi.

Poleg ministrice za kulturo so se otvoritve udeležili tudi predstavniki Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, prof. dr. Andreja Žele z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti) ter številni drugi. Vsekakor pa so bili na otvoritvi tudi številni gluhi in drugi sodelavci, ki so skupaj s strokovno službo Zveze dolga leta delali na razvoju in promociji znakovnega jezika v slovenskem prostoru.

Adem Jahjefendić

S sekretarjeve mize

»Danes je prvi dan preostanka vašega življenja.« (Dale Carnegie)

Odločbi ministrstva za delo o priznanju reprezentativnosti Zveze za osebe z gluhoslepoto in s polževim vsadkom

Zveza je na podlagi dokumentacije in dolgoletnega dela na področju vseh skupin oseb z okvaro sluha, med katere štejemo gluhe, naglušne, osebe z gluhoslepoto in polževim vsadkom, s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti prejela odločbi o svoji reprezentativnosti za osebe z gluhoslepoto in s polževim vsadkom. Ti dve odločbi sta dodatek že dvema dosedanjsima odločbama o reprezentativnosti Zveze, in sicer za gluhe in naglušne. To je vsekakor vzpodbuda za Zvezo in vsa društva o nadaljnjem delu na tem področju.

Komunikacija z gluhoslepo osebo

Otvoritev Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije

Organizirali smo slavnostni program ob odločbi Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS, ki je

Zvezo priznala kot raziskovalno organizacijo. S tem smo uspeli zaščititi znanstvenoraziskovalno delo na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika ter dokazati, da smo s skupnimi močmi pripeljali razvoj slovenskega znakovnega jezika na znanstveno raven. Poleg otvoritve smo organizirali tudi krajši program, na katerem smo predstavili pomen raziskovanja znakovnega jezika, pregledali dosedanje dolgoletno delo na tem področju in usmerili naše poglede v prihodnost. Veseli nas delo v prihodnje, saj smo zastavili zelo obsežen in bogat program. Rezultate bomo sproti objavljali v vseh naših medijih. Veseli smo bili udeležbe številnih gostov; od predstavnikov društev gluhih in naglušnih, združenja tolmačev, različnih fakultet, šolskih centrov za gluhe in naglušne, državne svetnice v Državnem svetu, predstavnikov Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti do predstavnikov ministrstva za delo in predvsem osrednje gostje, ministrice za kulturo mag. Julijane Bizjak Mlakar. Ponosni smo bili tudi na bogat in lep kulturni program ter mlado gluho deklico, ki je vse prisotne v znakovnem jeziku popeljala v svet glasbe.

Z leve proti desni: ministrica mag. Julijana Bizjak Mlakar, Matjaž Juhart, dr. Andreja Žele in mag. Cveto Uršič

Znakolov – prva didaktična igra v znakovnem jeziku

V sodelovanju z avtorico Katarino Picelj smo razvili prvo didaktično igro v znakovnem jeziku, ki je namenjena druženju in spodbujanju učenja znakovnega jezika. Namenjena je tako tistim, ki se učijo znakovnega jezika ali ga želijo na zabaven način utrjevati, kot tistim, ki ne poznajo znakovnega jezi-

ka, saj je igra dobra osnova za druženje in spodbujanje učenja. Namenjena je najmlajšim, otrokom in starejšim. Zagotovo pa je to pripomoček, ki lahko vstopi v dom vsake družine, učilnico vsake šole in prostor vsake socialne ustanove.

Znakolov

Morska deklica in Zmajček uporabljata znakovni jezik

V sodelovanju z avtorico Katarino Picelj smo razvili dve novi didaktični figuri, Morsko deklico in Zmajčka, ki bosta dragocen pripomoček pri poučevanju in spoznavanju znakovnega jezika za najmlajše. Zveza je celostno pristopila k razširjanju znakovnega jezika in naš cilj je, da znakovni jezik postane

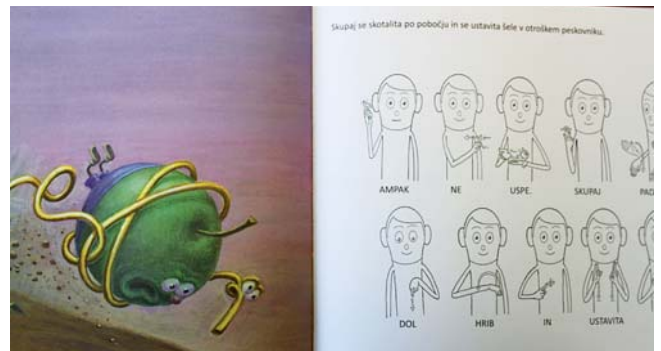

Morska deklica

drugi najpriljubljenejši tuji jezik v Sloveniji, takoj za angleškim.

Žiga špaget gre v širni svet – pravljica v znakovnem jeziku

V sodelovanju z avtorico dr. Aksinijo Kermauner, ki je med drugim tudi predavateljica na Pedagoški fakulteti v Kopru in aktivna sodelavka Društva slovenskih pisateljev, smo izdali zgodbo s priredbo v slovenski znakovni jezik. Zgodba se je že močno prijela in beležimo izredno zanimanje. Gre za peto knjižno pravljico v seriji, prirejeno v znakovni jezik, in veliko pridobitev za slovenski prostor. Tako kot vse ostale knjižne izvedbe je tudi ta namenjena tistim gluhih, ki se na drugačen način učijo slovenski jezik in znakovni jezik, kot tudi vsem drugim, ki se želijo z znakovnim jezikom поблиže spoznati.

Žiga špaget gre v širni svet – pravljica v znakovnem jeziku

Branko Gornjec imenovan v Svet za tehnične pripomočke na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Zveza se je seznanila s sklepom ministrstva za delo o imenovanju Branka Gornjeca za člana Sveta za

Branko Gornjec

tehnične pripomočke. Imenovala ga je na predlog zveze in Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije. Vsa društva in posameznike naprošamo, da dopolnitve in predloge glede spremembe Pravilnika o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila pošljejo na Zvezo. Upravni odbor je imenoval petčlansko komisijo za pregled prejetih dopolnitev in predlogov za spremembo Pravilnika o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila.

Ministrstvo za pravosodje – neustrezna terminologija »gluhonem«

Zveza in Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik sta na Ministrstvu za pravosodje v zvezi z neustreznim terminom »gluhonem« opravila izredno ploden in uspešen sestanek. Poleg te teme smo odprli tudi številne druge teme in našli rešitve za v prihodnje. Veseli nas pozitivno sodelovanje in iskanje rešitev, s katerimi vas bomo v kratkem seznanili.

Seja strokovnega sveta za socialno varstvo na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Matjaž Juhart se je kot član Strokovnega sveta za socialno varstvo seznanil s prioritetskimi nalogami ministrstva za delo na področju socialnega varstva, med katere se vključuje tudi invalide. Ministrstvo se bo poleg drugih nalog v letu 2016 še posebej posvetilo Zakonu o socialnem varstvu, Zakonu o socialnovarstveni dejavnosti, Zakonu o socialnovarstvenih prejemkih, Zakonu o socialnem vključevanju, Zakonu o dolgotrajni oskrbi in Zakonu o osebni asistenci. V letu 2016 bo treba vložiti veliko časa in energije za aktivno vključevanje naših predlogov v omenjene zakone.

Sekretariat Športne zveze gluhih Slovenije

Sekretariat je obravnaval finančne, vsebinske in druge načrte za leto 2016 in ugotovil, da bo šlo za rekordno število športnih dogodkov v enem koledarskem letu. Veselimo se dela na tem področju, zagotovo pa to predstavlja velik finančni izziv.

Pravica invalidov do obveščeniosti prek medijev in spletnih virov

Zveza je podprla dogodek v organizaciji Baletrine ob mednarodnem dnevu invalidov glede dostopa do informacij prek medijev in svetovnega spleta, saj to dandanes postaja osnovna potreba vseh državljanov ter vir neformalnega izobraževanja mladih v času odraščanja in tudi kasneje. Invalidi

in tudi osebe z okvaro sluha potrebujejo določene prilagoditve za enakopraven dostop do informacij in za razumevanje vsebine. Tovrstni dogodki gradijo mozaik dostopnosti za vse kategorije invalidov.

Konferenca o dostopnosti avdiovizualnih medijev

Aktivno smo sodelovali na konferenci v organizaciji Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije glede dostopnosti medijev. S številnimi mednarodnimi strokovnjaki in partnerji iz Slovenije smo podprli in podkrepili mnenje Sveta za elektronske komunikacije Republike Slovenije in predvsem opozorili vse javne in državne ustanove o nujni potrebi glede dostopnosti medijev za vse kategorije invalidov, tudi za osebe z okvaro sluha.

Oddaja o Helen Keller na Radiu Slovenija

Na Prvem programu Radio Slovenija so v sodelovanju z Zvezo pripravili poseben prispevek o gluhoslepi osebi Helen Keller in jo predvajali v oddaji Junaki našega časa. Zagotovo zelo odmevna in poučna oddaja, ki odpira skrite tabuje o gluhoslepoti.

Tednik, Utrip, Zrcalo tedna, Infodrom in Posebna ponudba s tolmačem v slovenski znakovni jezik na MMC TV

Z januarjem 2016 je RTV Slovenija prevzela številne oddaje, ki jih je do sedaj opremljala Zveza. Gre za velik uspeh in dobro sodelovanje med Zvezo in RTV Slovenija. Oddaja *Tednik* je na sporedu vsak ponedeljek ob 20. uri na TV SLO 1. Ekipa oddaje *Tednik* tedensko zbira zgodbe našega vsakdana in jih predstavlja v prispevkih. *Tednik* vodi voditelj Janko Šopar.

Tednik v znakovnem jeziku

Oddaja je bila prvič sočasno tolmačena v slovenski znakovni jezik in predvajana na MMC TV. *Utrip* je oddaja Informativnega programa z najdaljšo tradicijo. Nastala je leta 1988 kot redni tedenski pregled

notranjepolitičnih, gospodarskih, družbenih in kulturnih dogodkov v državi, ki je bila takrat še Jugoslavija. V oddajo so si utirala pot alternativna politična razmišljanja, informacije in slikovni materiali, ki jim v drugih oddajah takratnega Informativnega programa še ni uspelo ugledati luči sveta. Utrip, ki je zdaj že krepko polnoleten, si je postopno izboril prostor izrazito avtorske oddaje in subjektivnega pogleda na najpomembnejše dogodke minulega tedna. Ustvarjalci imajo pri pripravi oddaje kar največjo ustvarjalno svobodo. Na sporedu je vsako

Posebna ponudba

soboto ob 19.25 na TV SLO 1, od sobote, 9. januarja, pa je sočasno na voljo tudi ogled tolmačenja v slovenski znakovni jezik na MMC TV. *Zrcalo tedna* je redna tedenska oddaja Zunanjepolitične redakcije, ki ima svoje zvesto občinstvo že več kot 20 let, kljub tej starosti pa spada med najbolj gledane televizijske oddaje. Oddajo, ki gledalcu ponuja pregled dogajanj po svetu v politiki, gospodarstvu, kulturi, ustvarjajo novinarke in novinarji Zunanjepolitične redakcije in prav večje število avtorjev ji daje dinamiko, ustvarja tvorno vzdušje in vedno znova pomeni izziv ustvarjalcem. Tako *Zrcalo* vsak teden znova zrcali podobo sveta: tragično, veselo ali zabavno. Lahko si jo ogledate vsako nedeljo ob 19.20 na TV SLO 1, od nedelje, 10. januarja 2016, pa je za gluhe gledalce in gledalke sočasno dostopna tudi na MMC TV s tolmačem v slovenski znakovni jezik. Oddajam, ki bodo z januarjem sočasno dostopne na TV SLO 1 in na MMC TV, se pridružuje tudi otroška informativna oddaja *Infodrom*. To je dnevnik za gledalce, stare od osem do trinajst let, temelji pa na mednarodni izmenjavi prispevkov in reportaž po mreži EBU ter na lastni produkciji prispevkov, poročil in reportaž. Na sporedu je vsak petek ob 18. uri in od petka, 8. januarja 2016, sočasno tudi na MMC TV s tolmačem v slovenski znakovni jezik. Vabljeni k ogledu informativnih oddaj *Tednik*, *Utrip*, *Zrcalo tedna* in *Infodrom* ter potrošniške oddaje *Posebna ponudba* na TV SLO 1 in sočasno tudi na MMC TV na povezavi www.rtv slo.si, kjer bodo oddaje predvajane s tolmačenjem v slovenski

znakovni jezik. Pozneje pa si te in še številne druge oddaje, opremljene z znakovnim jezikom, lahko ogledate tudi v arhivu MMC ali na portalu www.dostopno.si, kjer so shranjene pod rubriko Oddaje z znakovnim jezikom.

Novosti prenovljene e-Uprave

Zveza je s številnimi dopisi pozvala različna ministrstva in javne službe, da prilagodijo svoje spletne strani. Razveselilo nas je dejstvo, da je Ministrstvo za javno upravo na podlagi naših številnih pobud pristopilo k prenovi spletne strani. Ključne novosti nove e-Uprave z vidika uporabnikov bodo naslednje: vsebine bodo predstavljene na enostaven in jasn način po sistemu življenjskih dogodkov. Uporabnik bo lahko dokumente in vloge uredil oziroma oddal z domačega naslanjača ter si shranil svoje vloge in spremljal njihove statuse. Vsak uporabnik bo lahko imel tudi svoj opomnik, s katerim ga bo e-Uprava obveščala o pomembnih aktivnostih, ki jih ne sme pozabiti. E-Upravo bo moč uporabljati na mobilnih napravah. Projekt vključuje tehnološko, grafično in vsebinsko prenovo, prenovo nekaterih zalednih sistemov, integracije, izobraževanje uporabnikov, pomoč pri vzpostavitvi sistema in pomoč pri pripravi tekstov. Portal e-Uprava je prilagojen tudi uporabnikom s posebnimi potrebami v skladu s standardom WCAG 2.0 in večinoma implementira predloge iz direktive o dostopnosti spletišč, ki

e-Uprava

je v procesu priprave na Evropski komisiji. Tako je slepim, slabovidnim, dislektikom, starejšim in podobnim na voljo več različnih tem, ki jim omogočajo uporabo portala. Za slepe, ki uporabljajo pripomočke za branje, kot je Braillova tipkovnica, je omogočena uporaba le-te. Gluhim je v tem trenutku na voljo 100 vsebin, prevedenih v kretni jezik. Pri razvoju novega portala e-Uprava niso pozabili na tiste, ki prisegajo na mobilnost. Portal je prilagojen za delovanje na različnih mobilnih napravah, kot so tablice in mobilni telefoni. V tem trenutku sicer le za pregled vsebin, ob nadgradnji državne storitve za spletno prijavo in e-podpis SI-PASS pa

bo možno prek mobilnih naprav tudi oddajati elektronske vloge in vpogledovati v podatke v modulu Moja e-Uprava.

Nova zloženka Opremljenost vozil in objektov v potniškem prometu s tehničnimi prilagoditvami za osebe z okvaro sluha

Zveza je pripravila in založila posebno zloženko za vse javne objekte in prostore ter vozila v potniškem prometu glede tehničnih prilagoditev za osebe z okvaro sluha. Vse aktivnosti sledijo usmeritvam aktov in predpisov glede dostopnosti prostorov, informacij in komunikacij za gluhe, naglušne, gluhoslepe in osebe s polževim vsadkom.

Vodnik po pravicah invalidov

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je izdalo Vodnik po pravicah invalidov v knjižni obliki, in sicer v lahko berljivi obliki. Zagotovo je izredno dobrodošlo, da je zbir vseh

Vodnik po pravicah invalidov

Z desne proti levi: ministrica dr. Maja Makovec Brenčič, predsednik Zveze Mladen Veršič, državna sekretarka dr. Andreja Barle Lakota in dr. Hotimir Tivadar

predpisov in pravic na enem mestu, pomembno pa je tudi, da smo pri tem aktivno sodelovali – z video obliko v znakovnem jeziku.

Sestanek z ministrico za izobraževanje

Na temo izobraževanja, razvoja znakovnega jezika in izzivov, s katerimi se soočajo gluhi in naglušni na področju izobraževanja, smo se sestali z ministrico za izobraževanje ter državno sekretarko. Dogovorili smo se za nekatere skupne korake in aktivnosti, ki jih bomo izpeljali v letu 2016.

Erika Grobelnik in Samo Krč

Razžalostila nas je informacija, da se je od vseh nas za vedno poslovila dolgoletna predsednica Društva gluhih in naglušnih Velenje Erika Grobelnik. Erika Grobelnik je bila zelo aktivna tudi na Zvezi in članica Upravnega odbora, sodelovala je na številnih sestankih in seminarjih ter tudi v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika. Spominjali se je bomo kot pozitivno, konstruktivno in dobrosrčno osebo. Naj spomin nanjo ohranimo z njenimi kvalitnimi lastnostmi pri našem delu! Prav tako nas je zbolelo, ko smo izvedeli o prezgodnji smrti našega cenjenega sodelavca in kolega sodnega tolmača Sama Krča. Vedno dobre volje, pozitiven in pripravljen pomagati. Naj nas tovrstni dogodki opominjo, da je vse minljivo, tudi naša življenja, in da ostajajo le odnosi tisto, kar je najpomembnejše. Vsem bližnjim in družinam izrekamo iskreno sožalje.

Matjaž Juhart

Govor predsednika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije Mladena Veršiča ob otvoritvi Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika

»Spoštovani!

Izredno me veseli tako številna udeležba na današnjem dogodku. Sem ponosen in počaščen, da sem lahko prisoten na današnjem zgodovinskem dogodku. Čeprav je danes poseben dan, na katerem se bomo spomnili, kakšno pot smo vse prehodili in kam nas pot vodi v prihodnje na področju slovenskega znakovnega jezika, je pomembno omeniti, da današnjega dne ne bi bilo brez vseh in nekaterih posameznikov, ki danes niso uspeli priti. Hvala vsem vam za prehojeno pot in veselim se novih izzivov v prihodnosti.

Polna dvorana danes in prisotnost nekaterih posameznikov kažeta na to, da dobro delamo, da smo

Mladen Veršič

vredni zaupanja, predvsem pa vidim veliko pozitivnih priložnosti za v prihodnje. Res je, da ni vse idealno in tako kot smo želeli oziroma si zastavili, vendar dokler sta volja po delu in interes po sodelovanju, nam zmage v prihodnje ne bodo izostale.

Zahvaljujem se vsem predsednikom in sekretarjem v društvih, vsem članom skupine za razvoj slovenskega znakovnega jezika in vsem sodelavcem, ki ste v preteklosti sodelovali in sodelujete še sedaj s Centrom za razvoj slovenskega znakovnega jezika. Posebna zahvala gre direktorici Združenja tolmačev, direktorju Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana, profesorjem nekaterih fakultet Univerze v Ljubljani, predstavnic Slovske akademije znanosti in umetnosti, poslancu Državnega zbora, državni svetnici, predstavnikoma Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki sta z nami že vrsto let, tudi že na področju pisanja Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika. Žal so se zadnji trenutek opravičili predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Še posebej pa pozdravljam med nami ministrico za kulturo mag. Julijano Bizjak Mlakar. Vaša prisotnost in prisotnost vseh vas nam veliko pomeni. Z delom bomo nadaljevali odgovorno, strokovno in profesionalno, kot se za znanstveno organizacijo spodobi.

Veliko je aktivnosti in ciljev, vendar ob tem želim izpostaviti, da vse te aktivnosti vodijo v uresničitev dveh glavnih ciljev. Prvi cilj je priznanje in uveljavitev slovenskega znakovnega jezika kot enakovrednega jezika slovenskemu jeziku. Danes se znakovni jezik, kljub sprejetemu Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika, velikokrat umešča pod jezik govorcev s posebnimi potrebami. Znakovni jezik ni metoda oz. pripomoček za komunikacijo z gluhihimi, temveč je jezik z vsemi jezikovnimi elementi. Drugi cilj pa je sistemska ureditev financiranja razvoja slovenskega znakovnega jezika. Trenutno to financiramo s sredstvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS in s tem nadomeščamo državno skrb. Pričakujemo, da se bosta ta dva cilja z vašo skupno pomočjo čim prej uresničila.«

Mladen Veršič

Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika

Center za razvoj

slovenskega znakovnega jezika

Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika je zamišljen kot osrednja slovenska institucija za sistematično spremljanje in razlago slovenskega znakovnega jezika z namenom povezovanja, zbiranja, razvoja ter distribucije jezikovnih tehnologij in virov tega jezika. Temeljne raziskave slovenskega znakovnega jezika, ki jih bo opravljal ta center, so pomembne za uveljavljanje in prepoznavnost slovenskega znakovnega jezika v Sloveniji ter izboljšanje socialnega statusa in izobrazbene strukture med gluhi uporabniki. Neposreden rezultat teh raziskav so multimedijски slovar in znanstveni članki, na osnovi katerih se razvijajo učbeniki in priročniki slovenskega znakovnega jezika (torej znanstvena, izobraževalno-svetovalna ter založniška dejavnost).

Jezikovni viri, orodja in didaktični pripomočki v znakovnem jeziku

Rezultati raziskav so tako uporabni tudi v drugih strokah. Predstavljajo kvalitetno izhodišče, ki ga bodo pri svojem delu lahko uporabljali gluhi uporabniki slovenskega znakovnega jezika, načrtovalci in oblikovalci jezikovne politike slovenskega znakovnega jezika, jezikoslovci ter predvsem starši gluhih otrok, učitelji, zdravniki ter socialni delavci, ki se ukvarjajo z gluhoti. Na ta način bo Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika zagotavljal nemoteno in strokovno delo naštetim službam in posameznikom in bo prav prek koherentnega jezikoslovnega temelja lahko dosegal tudi posredne cilje, kot sta ozaveščanje slišče javnosti ter integracija gluhih v polno in neodvisno družbeno življenje.

Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika

Pomen raziskovanja slovenskega znakovnega jezika

Slovenski znakovni jezik sodi v veliko skupino znakovnih jezikov, ki se naravno oblikujejo znotraj jezikovnih skupnosti gluhih. Jezikovna skupnost je skupina ljudi, ki v medsebojnem sporazumevanju uporablja isti jezik in njegovo znanje naravno prenaša na svoje otroke. Že v tem pogledu so znakovni jeziki v nezavidljivem položaju, saj naraven prenos jezikovnega znanja med generacijami pri večini uporabnikov znakovnih jezikov ne poteka znotraj družine,

ampak šele prek inštitucij in društev, v katere se gluhi združujejo. Poleg tega vizualni način komunikacije povzroča mnogo nerazumevanja in celo predsodkov do znakovnih jezikov in njihovih uporabnikov.

Uporabniki slovenskega znakovnega jezika intuitivno vedo, da je njihov jezik samostojen in polnkrven, polnorazvit človeški jezik z lastno slovnico, z lastnim besediščem, z lastnimi pravili. To dejstvo

potrjujejo tudi jezikoslovne raziskave. V javnosti pa je kljub temu razširjeno prepričanje, da obstaja univerzalni znakovni jezik, ki ga kretajo in razumejo vsi gluhi. Ob tem naj bi kretalci pri uporabi znakovnega jezika izhajali iz slovnice posameznih govornih jezikov in le besede zamenjevali s kretnjami. Tako mnenje že samo po sebi zanika domnevno univerzalnost znakovnih jezikov, saj znakovni jezik ne more biti univerzalen – in hkrati izvirati iz različnih govornih jezikov. Zakaj torej govorni jeziki v primerjavi z znakovnimi ohranjajo večvreden status? Pogosto zaradi nepoznavanja svojega lastnega znakovnega jezika celo med gluhiimi velja, da so znakovni jeziki poenostavljena različica govornih jezikov, le nekakšna pantomima. Celotno med strokovnjaki, ki se ukvarjajo z gluhiimi, ni vedno razčiščena razlika med jezikovno rabo mimike in kretenj ter nejezikovno rabo gestikulacije in določenih pantomimičnih gibov, ki pogosto spremljajo razvnete govorce. Taka obravnava in podcenjevanja znakovnim jezikom odteguje status človeških jezikov in hkrati negativno vplivajo na odnos do jezikovne in kulturne dediščine gluhih.

Matic Pavlič

Zgodovina znakovnih jezikov v Evropi in drugod po svetu je zato močno zaznamovana z diskriminacijo. Leta 1880 so na milanski konferenci, sestavljeni iz izključno slišočih kongresnikov, razpravljali o različnih možnostih izobraževanja gluhih. Na podlagi napačnega (a še danes zelo razširjenega) mnenja, da usvajanje znakovnega jezika zavira učenje govornih jezikov, so v šolskem sistemu priporočali uporabo oralne metode. Sledila je popolna prepoved znakovnih jezikov v vseh izobraževalnih ustanovah, uradih in javnih prostorih. Šele v drugi polovici prejšnjega stoletja so se pojavile prve znanstvene študije, ki so dokazovale ravno nasprotno: v resnici zgodnje usvajanje znakovnega jezika (ki je gluhiim otrokom v tej dobi edini polno zaznavni jezik) gluhiim omogoči, da v normalnem procesu usvojijo

znakovni jezik kot svoj materni jezik in se kasneje brez težav učijo tudi ostalih znakovnih ali govornih jezikov kot tujih oziroma drugih jezikov.

Slišišči starši bi se zato morali takoj po rojstvu gluhega otroka čim bolj in v čim krajšem času naučiti znakovnega jezika, da bi se lahko sporazumevali v njem z njegovimi sošolci in prijatelji. In prav ti slišišči, ki se vključujejo v skupnost gluhih zaradi gluhih sorodnikov, izpostavljajo potrebo, da bi slovenski znakovni jezik opisali na ravni znanstvene slovnice, ki bi lahko služila kot osnova za oblikovanje poljudnih slovnice in učnih materialov. Z njihovo pomočjo bi učitelji lažje in bolj učinkovito poučevali slovenski znakovni jezik kot tuji jezik, pa tudi kot materni jezik – in ga navsezadnje uporabljali kot učni jezik v šoli.

Publikacije in gradiva

Izgovori, da se znakovnega jezika ne more uporabljati za učni jezik, ker nima dovolj razvitega besednega zaklada, ne vzdržijo, saj se besedni zaklad razvija ravno z jezikovno rabo. Besedni zaklad določenih manjšinskih jezikov, tako govornih kot znakovnih, res ostaja na ravni vsakodnevne komunikacije. Vendar ne zato, ker ti jeziki abstraktnjših tematik ne bi zmogli ubesediti, ampak preprosto zato, ker se njihova raba ni uveljavila v tistih situacijah, v katerih bi se pripadajoče besedišče lahko naravno razvijalo. Ob tem je treba poudariti, da se polnokrven jezik lahko razvije znotraj ene same generacije otrok. Podrobne analize takega razvoja oziroma nastanka jezika so bile med drugim opravljene prav na nekaterih znakovnih jezikih, zato se ob neenakopravni obravnavi kateregakoli znakovnega jezika nihče ne more izgovarjati na njegovo domnevno nerazvitost. Kljub tem dejstvom je slišišča večina pomanjkljivo razvitost besedišča in neprepoznavnost znakovnih jezikov od nekdaj hote ali nehote izrabljala za uveljavljanje oralističnega pristopa do izobraževanja in vključevanja gluhih v družbo.

Čeprav se je zanimanje za znakovne jezike na svetovni ravni začelo šele v šestdesetih letih prejšnjega stoletja in so se prve celostne slovnice pojavile šele v osemdesetih, se je v zadnjih letih raziskovanje znakovnih jezikov po svetu izjemno razmahnilo in obrodilo nadvse pozitivne rezultate. Kljub temu pa mnogo znakovnih jezikov v manjših jezikovnih skupnostih še vedno ostaja slabo raziskanih. Med slednje moramo žal uvrstiti tudi slovenski znakovni jezik.

Vendar moram poudariti, da je raziskovanje potekalo že do sedaj. Tolmači, specialni pedagogi, učitelji in drugi entuziasti so pri svojem delu zaznali potrebo po opisovanju in razlaganju jezikovnih pojavov v slovenskem znakovnem jeziku. Hkrati je skupina maternih kretalcev skrbela za razvoj besedišča in oblikovanje slovarja. Z neverjetnim trudom in energijo so opravili ogromno pionirsko delo. V svojih prizadevanjih večinoma niso bili podprti s strani jezikoslovcev in so bili zato v večji meri podvrženi posploševanju, nerazumevanju, včasih celo napakam. V preteklosti so bili zaradi tega pogosto tarča različnih kritik. Neupravičeno. Če že moramo pokazati s prstom, moramo obtožiti jezikoslovce, ki niso prispevali potrebne metodologije in znanja, da bi bilo omenjeno raziskovanje lahko bolj natančno, bolj znanstveno in zato tudi bolj uspešno.

Slavnostna otvoritev Centra

17. decembra 2015 se je raziskovalna dejavnost pod okriljem Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije preobrazila v znanstveno organizacijo. Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika je bil zamišljen kot osrednja slovenska institucija za sistematično spremljanje in razlago slovenskega znakovnega jezika z namenom povezovanja, zbiranja, razvoja ter distribucije jezikovnih virov. Neposreden rezultat teh raziskav bodo slovarji, znanstveni

članki, učbeniki in priročniki (torej znanstvena, izobraževalna, svetovalna ter založniška dejavnost). Temeljne raziskave, ki jih bo opravljal Center, bodo odločilne za uveljavljanje in prepoznavnost slovenskega znakovnega jezika v Sloveniji, izboljšanje socialnega statusa in izobrazbene strukture med gluhi uporabniki. Rezultati raziskav bodo uporabni tudi v drugih strokah, saj Center namerava ustvarjati slovnico, ki bo opisno ustrezna, teoretično utemeljena in podprta s podatki iz usvajanja jezika. Kot taka bo predstavljala trdno izhodišče, ki ga bodo pri svojem delu lahko uporabljali gluhi in slišči kretalci, načrtovalci in oblikovalci jezikovne politike, jezikoslovci ter predvsem starši gluhih otrok, učitelji, zdravniki ter socialni delavci, ki se ukvarjajo z gluhoto. Na ta način bo Center zagotavljal nemoteno in strokovno delo naštetim službam in posameznikom. Zato bo prav prek koherentnega jezikoslovnega temelja Center lahko dosegal tudi posredne cilje, ki so ozaveščanje slišče javnosti ter integracija gluhih v polno in neodvisno družbeno življenje.

Pa bodo slišči navsezadnje le doumeli, da slovenski znakovni jezik ni kriljenje z rokami, ampak zapleten jezikovni sistem? Se bo zgodil čudež in bodo slišči za gluhe končno prenehali uporabljati tako žaljivo besedo »gluhonemi«? Bodo nehali spraševati, ali obstaja en sam znakovni jezik, ki ga razumejo in kretajo vsi gluhi širom sveta? Seveda ne. Kaj se bo torej s Centrom spremenilo? Dragi uporabniki slovenskega znakovnega jezika, dragi kretalci, dragi gluhi, spremenili se boste vi. Preko boljšega poznavanja lastnega jezika boste sposobni prevzeti odgovornost zanj.

Ko je za ustanovitev Centra izvedel eden izmed mojih gluhih prijateljev, ni bil videti preveč zadovoljen. »Mi, gluhi, bi morali sami raziskovati svoj jezik,« je ugotavljal. In kako prav je imel! To je vaš jezik. Nosilec vaše identitete. Samo vi imate pravico do njega. Samo vi imate pravico, da ga raziskujete. In v resnici vas Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika hoče spodbuditi in podpreti prav v tem raziskovanju. Obljubljam vam, da bomo jezikoslovci dali vse od sebe, da vas bomo pri opisovanju slovnice in slovarja slovenskega znakovnega jezika opremili z vsem potrebnim znanjem in z vsem potrebnim orodjem za raziskovanje. Obljubljam vam, da ne bomo nikoli skušali vplivati na vaš jezik in da ga nikoli ne bomo želeli spreminjati. Slovnica vašega čudovitega jezika je vaša slovnica. V vaših glavah – odkrijte jo! V vaših rokah – negujte jo!

Matic Pavlič

Intervju z Matjažem Juhartom ob otvoritvi Centra za razvoj slovenskega znakovnega jezika

»Znakovni jezik je jezik in ne orodje za komunikacijo z gluho osebo.«

Pred kratkim so v Ljubljani odprli Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika. Z njim želijo na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije zagotoviti, da se slovenski znakovni jezik prepozna kot samostojen jezik, ki naj zavzema enakovredno mesto med drugimi jeziki in naj se na enak način tudi razvija. O novi pridobitvi smo se pogovarjali z vodjo Centra za razvoj Slovenskega znakovnega jezika in sekretarjem Zveze društev gluhih in naglušnih Slo-

Matjaž Juhart

venije Matjažem Juhartom.

Kakšna pridobitev je Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika za gluhe in naglušne?

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije že več kot 20 let deluje na področju razvoja slovenskega znakovnega jezika, bolj sistematično s sredstvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) pa od leta 2005. Z namenom, da se znakovni jezik prepozna kot enakovreden jezik v Sloveniji, je Zveza ustanovila Center za razvoj slovenskega znakovnega jezika. Center deluje že nekaj let, leta 2015 pa ga je Agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost umestila kot znanstveno skupino znotraj znanstvene organizacije Zveze.

S katerimi projekti se boste ukvarjali v Centru?

Nadaljevali bomo dolgoletno delo na tem področju, sicer pa bi radi pridobili dodatna sredstva za razvoj slovenskega znakovnega jezika (SZJ), kar je tudi v skladu z veljavnimi predpisi. Obžalujemo, da doslej ni bilo zagotovljenega systemskega vira

financiranja tega področja. Postavlja se vprašanje, kako lahko država zakonsko prizna znakovni jezik, ob tem pa ne uredi sistema, ki bi to področje financiral. Temu cilju se bomo najbolj posvetili. Poleg tega pa bomo seveda še naprej raziskovali SZJ, izdajali slovarje, pravljice, učbenike, didaktične igre in celoten podsistem, ki bo podpiral ta razvoj. V letu 2016 pripravljamo kar nekaj novosti v zvezi s slovarjem in sistemom poučevanja SZJ.

Koliko ljudi bo delovalo v Centru in katere so prve naloge, ki se jih boste lotili?

Trenutno sva na centru dve osebi, jaz kot vodja in Aleksandra Rijavec Škerl kot sodelavka. Zagotovo je naš cilj, da k delu pritegnemo čim več gluhih oseb, morda tudi z zaposlitvijo. Je namreč res, da s centrom sodeluje večje število oseb in velika večina je gluhih.

Pravite, da bi moral biti slovenski znakovni jezik prepoznan kot samostojen jezik in imeti enakovredno mesto med drugimi jeziki. Kako boste to dosegli, s katerimi aktivnostmi?

Resolucija o jezikovni politiki sicer znakovnemu jeziku nakazuje pravo mesto, toda to se ne kaže v Akcijskem načrtu za jezikovno opremljenost in Akcijskem načrtu za jezikovno izobraževanje. Znakovni jezik so umestili med jezike za govorce s posebnimi potrebami. Medtem ko znanstveno utemeljujemo, da je znakovni jezik svoj jezik s svojimi značilnostmi, in ga razvijamo kot znanstveni jezik, pa ga politični odločevalci kot didaktično sredstvo sporazumevanja umeščajo med jezike za govorce s posebnimi potrebami, kar je nesprejemljivo. Znakovni jezik je jezik in ne orodje za komunikacijo z gluho osebo.

Kako spodbujate standardizacijo, razvoj in promocijo slovenskega znakovnega jezika gluhih?

Center za razvoj SZJ ima posebno skupino za raziskovanje in standardizacijo SZJ. Večina je gluhih oseb, sodelujejo pa tudi drugi sodelavci, denimo jezikoslovci, tolmači in po potrebi drugi. Te kretnje se umestijo v Slovar SZJ in se tako širijo med uporabniki. Za promocijo pa skrbimo s spremljajočimi aktivnostmi, kot so pravljice, didaktične igre

in najnovejša pridobitev, to je interaktivna knjiga za tablične računalnike, podprta s slovenskim znakovnim jezikom. Razvili smo tudi dve maskoti, in sicer morsko deklico in zmajčka, ki lahko s pomočjo moderatorja kretata, kar omogoča prijaznejše in zabavnejše učenje znakovnega jezika med najmlajšimi. Razvili smo tudi knjižna kazala s prstno abecedo in osnovnimi kretjnami, ki se delijo po vrtcih in osnovnih šolah. Ker je zraven še šolski urnik, so knjižna kazala zelo iskana.

Načrtujete tudi razvoj novih kretenj. Kako nastanejo?

Nove kretnje se rojevajo vsak mesec. Skupina se sestaja mesečno in vsakič dobijo seznam besed, ki še nimajo kretenj. Najprej pogledajo, ali kje v Sloveniji obstaja kretnja za to. Če ne, jo razvijejo na primerih iz tujine ali pa ustvarijo novo dogovorjeno kretnjo. Pravilo je, da je kretnja najprej naravna – da posnema obliko ali dejavnost; če tega ni mogoče določiti, se odločijo za dogovorjeno kretnjo. Nato se kretnje umestijo v slovar po jezikovnih pravilih in se počasi širijo med tolmače in uporabnike.

Znakovni jezik nima enake slovnice kot govorni jezik na istem geografskem območju. Kakšna je torej slovnica slovenskega znakovnega jezika?

Ponosni smo na naše sodelavce, ki znanstveno raziskujejo in zapisujejo jezikovna pravila znakovnega jezika. Znakovni jezik ima slovnici pravila tako kot vsi drugi jeziki. Izdali smo že kar nekaj literature na to temo. Sklanjatev v znakovnem jeziku ni, besedni vrstni red je drugačen od slovenskega jezika in še bi lahko našteval. Kot zanimivost naj omenim, da ima vsaka država svoj znakovni jezik in da v Sloveniji obstajajo tudi narečja kretenj. Zagotovo pa niso samo kretnje del znakovnega jezika. Tukaj so še mimični elementi obraza, telesa, položaj rok v prostoru in še veliko drugih značilnosti. Slovenski znakovni jezik ima podobne jezikovne značilnosti kot drugi tuji znakovni jeziki, zato je raziskovanje na tem področju res zanimivo.

Nagovor ministric za kulturo mag. Julijane Bizjak Mlakar

Kaj pa slovar, kdaj in kako je nastal?

V preteklosti so slovarji nastajali na podlagi skic in nato fotografij, potem pa so jih izdajali v knjižni obliki. Sledili so CD-zapisi, z razvojem tehnologije pa imamo zdaj spletni slovar SZJ na spletni strani www.zveza-gns.si. Obstaja tudi posebna aplikacija za mobilne telefone in tablične računalnike. Vse to je na voljo brezplačno – tako za ogled kot tudi če si uporabniki aplikacijo naložijo na svojo napravo. Slovarji se dopolnjujejo in postajajo tudi središče učenja znakovnega jezika, saj poleg samih kretenj tehnologija omogoča še ogled različnih didaktičnih iger, pravljič in učnih pripomočkov.

Polna dvorana ob otvoritvi

Imate podatek, koliko gluhih ljudi uporablja slovenski znakovni jezik? In kako bi ocenili trenutne jezikovne pravice gluhih?

V Sloveniji po trenutnih podatkih okoli tisoč gluhih uporablja znakovni jezik. Morda jih je še nekaj sto več, ki si niso sistemsko uredili pravice do tolmača. Zagotovo pa je izredno pomemben razvoj jezika – pri gluhih je to slovenski znakovni jezik, saj s tem ohranjajo in razvijajo svojo kulturo in tudi uveljavljajo svojo identiteto. Za gluhe osebe je slovenski jezik tuj jezik; zanje je prvi jezik znakovni jezik. Mednarodna stroka poudarja, da gluhe osebe za svoj razvoj, izobraževanje in življenje potrebujejo svoj jezik – znakovni jezik. Nekateri posamezniki v Sloveniji so to spoznali, velika večina pa še ne. Ko se bo stroka na univerzi sprijaznila z dejstvom, da je za razvoj človeka potreben ustrezen jezik, se bodo začeli veliki premiki na področju razvoja gluhe skupnosti.

Vesna Pfeiffer

Vir:

- RTV Slovenija
- <http://www.rtv slo.si/dostopno>

Zgodovinski pregled razvoja slovenskega znakovnega jezika

Slovenski znakovni jezik je materni jezik gluhih. Temelji na uporabi rok, mimike obraza, oči in ustnic ter na gibanju telesa. Skupaj z njim se uporablja tudi prstna abeceda. Znakovni jezik je za gluhe jezik sporazumevanja.

V Sloveniji slovenski znakovni jezik kot jezik sporazumevanja in prvi jezik uporablja 1.545 gluhih oseb. Tako kot slovenski jezik je tudi slovenski znakovni jezik materni jezik gluhih, ki ga uporabljajo od zgodnjega otroštva. Običajno je to prvi jezik, ki se ga naučijo. Z njim se ohranjajo tudi jezikovne različnosti posameznih področji v Sloveniji in kultura gluhih.

Zgodovinski pregled v sliki

To, kar so v slovenskem govornem jeziku besede, so za znakovni jezik kretnje. Namesto glasu in izgovorjenih besed uporablja roke, telo, obraz, usta in glavo za izražanje najrazličnejših vsebin. Namesto sluha, s katerim sprejemamo besede, gluhi uporabljajo vid, s katerim sprejemajo kretnje. Slovenski znakovni jezik je kompleksen, strukturiran, živ jezik. Ima močno kulturno osnovo in pripada velikemu številu znakovnih jezikov, ki so razširjeni med skupnostmi gluhih po vsem svetu. Vsaka država ima svoj specifičen znakovni jezik in le-ta je poimenovan po njej (npr. slovenski znakovni jezik). Vsi znakovni jeziki so svojevrstni in se razlikujejo od državnih govornih jezikov po svojih pravilih in zakonitostih. Podobnost pa je v tem, da sta govorni in znakovni jezik živa jezika in tako kot se govorni

jezik spreminja in se pojavljajo nove besede, se tudi v znakovnem jeziku pojavljajo nove in dopolnjene kretnje, ki nadomeščajo stare. Prav tako kot ima ena beseda več pomenov, lahko tudi z eno kretnjo izrazimo več pomenov in obratno. Znakovni in glasovni jezik se razlikujeta tudi v podajanju in sprejemanju: znakovni jezik je kretalno-vidni, glasovni jezik pa glasovno-slišni.

V zavodih se je vrsto let uporabljala oralna metoda poučevanja brez uporabe kretenj. Leta 1988 so na Zavodu za gluhe v Ljubljani začeli slovenski znakovni jezik poskusno uvajati v izobraževanje ter z njim udeleževati metodo totalne komunikacije.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije sistematično deluje na področju slovenskega znakovnega jezika od leta 2006, ko je začela s pomočjo sofinanciranja Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji izvajati poseben socialni program Razvoj slovenskega znakovnega jezika. Začetki razvijanja slovenskega znakovnega jezika pa segajo že veliko dlje, v leto 1979.

Prva oddaja v znakovnem jeziku

Kronološki pregled razvoja slovenskega znakovnega jezika

Leta 1980:

- Oblikuje se delovna skupina za pripravo prvega Slovarja slovenskega znakovnega jezika;
- v glasilu Iz sveta tišine so bile objavljene slike določenih kretenj in njihova razlaga;
- na Televiziji Slovenija se je dvakrat mesečno začela predvajati televizijska oddaja Prislusnimo tišini – v kretnji in s podnapisi.

Prvi priročnik za učenje znakovnega jezika, izdan leta 1984

Leta 1986:

- V Ljubljani je potekal jugoslovanski posvet o pravicah gluhih do znakovnega jezika z mednarodno udeležbo.

Leta 1989:

- Organiziran je bil prvi tečaj slovenskega znakovnega jezika – začnejo se izvajati tečaji slovenskega znakovnega jezika (v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana, v društvih, na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije).

Leta 1990:

- Izide prvi priročnik o slovenskem znakovnem jeziku Govorica rok 1;
- predvajati se začne televizijska oddaja Zgodbe iz školjke.

Leta 1992:

- Izide nadaljevani priročnik o slovenskem znakovnem jeziku Govorica rok 2. Izide tudi zbirka videokaset Govorica rok, kjer so prikazane kretnje iz slovarjev slovenskega znakovnega jezika.

Leta 1993:

- Predvajati se je začelo televizijsko oddajo Video novice za gluhe in naglušne. Oddajo v znakovnem jeziku se je v celoti ustvarjalo na Zvezi dru-

štev gluhih in naglušnih Slovenije. Spremljala so jo vsa lokalna društva gluhih in naglušnih ter predvajale številne lokalne televizijske postaje.

Leta 1994:

- V reviji Ciciban je bil objavljen prispevek v kretnji za najmlajše.

Leta 1995:

- Izide pravljica Žabji kralj v sliki, besedi in kretnji, s katero smo svet leposlovja v znakovnem jeziku prvič približali gluhim;
- gluhi raziskovalki in učiteljici znakovnega jezika Marjetka Kulovec in Meri Möderndorfer se udeležita evropskega posveta z naslovom Raziskovanje znakovnega jezika v Parizu.

Leta 1996:

- Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je bila imenovana skupina za pripravo projekta Pravica gluhih do tolmača (Meri Möderndorfer, Jasna Bauman in mag. Aljoša Redžepovič).

Leta 2001:

- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je ustanovila Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Leta 2002:

- V Državnem zboru RS je bil sprejet Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika. V Uradnem listu je bil objavljen 14. novembra 2002;
- ustanovljen je bil Svet Vlade Republike Slovenije za slovenski znakovni jezik.

Multimedijski didaktični pripomoček za učenje znakovnega jezika

Leta 2003:

- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik sta izdala Multimedijški praktični slovar slovenskega znakovnega jezika, ki je prejel evropsko jezikovno priznanje.

Leta 2005:

- Dr. Andreja Žele je v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije pripravila vodnik z naslovom Znakovni jezik – govorica kretenj z vidika ozaveščanja (pravo)pisnih zakonitosti slovenščine, ki temelji na slovničnih pravilih slovenskega jezika.

Leta 2006:

- Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana je izdal učbenik Naučimo se kretati 1;
- začeli so se prvi koraki za ustanovitev skupine za standardizacijo kretenj slovenskega znakovnega jezika. Ena prvih nalog skupine je bil pregled celotnega besedišča slovenskega znakovnega jezika iz vseh obstoječih virov: Govorica rok 1 in 2 ter slovarjev;
- začelo se je delo na Slovarju mednarodne kretnje.

Slovar mednarodne kretnje

Leta 2007:

- Izide Slovar mednarodne kretnje (v angleškem in slovenskem znakovnem jeziku);
- z delom je začela skupina za standardizacijo kretenj slovenskega znakovnega jezika, ki se ukvarja z raziskovanjem kretenj, njihovim poenotenjem, učnimi primeri;
- izide Vodnik po pravicah invalidov v slovenskem znakovnem jeziku.

Leta 2008:

- Izideta prevod in priredba Konvencije Organizacije združenih narodov o pravicah invalidov v slovenskem znakovnem jeziku;
- v slovenski znakovni jezik je bila prevedena Ustava Republike Slovenije.

Leta 2009:

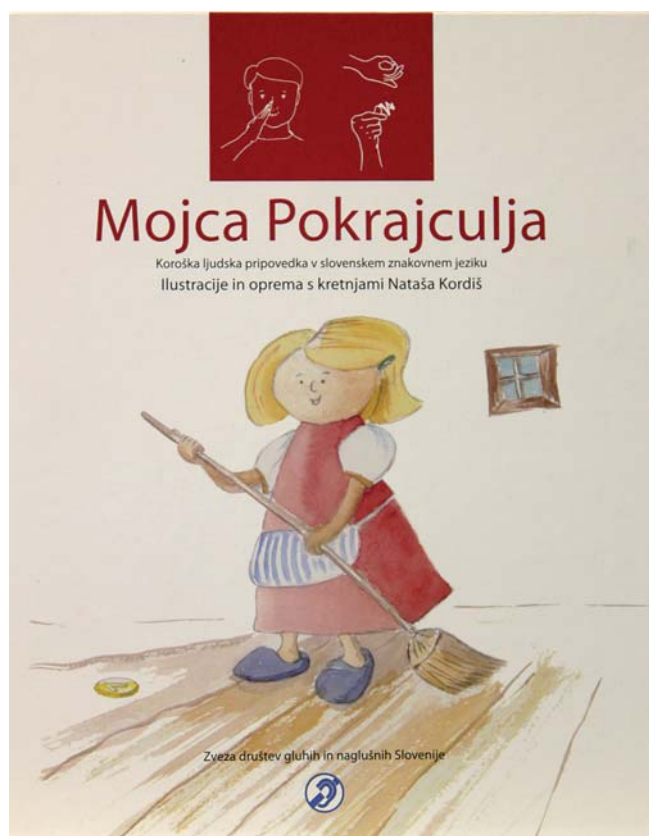
- Je ustanovljen klicni center;
- tolmačiti se je začelo novinarske konference Vlade Republike Slovenije;
- organiziran je bil posvet Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik na temo stanja slovenskega znakovnega jezika;
- za umestitev slovenskega znakovnega jezika v slovenski prostor je bila po naročilu Ministrstva za kulturo izdelana Ekspertiza stanja slovenskega znakovnega jezika;
- Tolmačiti se je začelo osrednji televizijski dnevnik na Televiziji Slovenija, večje politične prireditve in volilna soočenja na nacionalni televiziji;
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je prejela nacionalno jezikovno priznanje za Multimedijški didaktični pripomoček za učenje in poučevanje slovenskega znakovnega jezika in mednarodne kretnje, ki sta ga podelila Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja ter Ministrstvo za šolstvo in šport.

Leta 2010:

- S sofinanciranjem Ministrstva za kulturo je bil izdan priročnik za učitelje Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1;
- s sofinanciranjem Ministrstva za kulturo je bil izdan učbenik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 2.

Leta 2011:

- Tečaj slovenskega znakovnega jezika in kulture gluhih, ki ga izvaja Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, je bil uvrščen v Katalog programov obveznih izbirnih vsebin oziroma interesnih dejavnosti za srednješolce in osnovnošolce;
- slovenski znakovni jezik se je predstavi na Evropskem dnevu jezikov;
- začne se izvajati projekt Filozofske fakultete v Ljubljani za izdelavo korpusa slovenskega znakovnega jezika;
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo izdala koroško ljudsko pravljico Mojca Pokrajculja v knjižni obliki s kretnjami (besedilo, ilustracije ter risbe kretenj) in video zapisom (projekt »Prilagajanje in izdajanje knjig v SZJ«).

Mojca Pokrajculja, slikanica v slovenskem znakovnem jeziku

Leta 2012:

- Slovenski znakovni jezik je postal predmet Nacionalnega programa za jezikovno politiko 2012–2016;
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije je bila z nagrajenim projektom Multimedijski didaktični pripomoček za učenje in poučevanje slovenskega znakovnega jezika in mednarodne kretnje s strani Evropske komisije predlagana za najboljši jezikovni projekt v Sloveniji v obdobju 2002–2012. Na konferenci Večjezičnost v Evropi, ki je potekala na Cipru, so sodelovali zmagovalni projekti iz posameznih držav članic Evropske unije, slovenski projekt pa je prejel evropsko jezikovno priznanje;
- s sofinanciranjem Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport je bila izdana slovenska ljudska pravljica Peter Klepec v knjižni obliki s kretnjami (besedilo, ilustracije ter risbe kretenj) in video zapisom;
- odkup avtorske pravice za učbenik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1 (ZGNL);
- potrditev Učbenika naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1 kot učnega gradiva za s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- izdan je bil učbenik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 3. S tem se je celovito uredilo področje izvajanja tečajev znakovnega jezika za vse tri stopnje.

Leta 2013:

- Aktivno sodelovanje pri pripravi akcijskega načrta Nacionalnega programa za jezikovno politiko 2012–2016;
- v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo smo izdelali priredbo pravljice Frana Levstika Kdo je napravil Vidku srajčico? v knjižni obliki s kretnjami (besedilo, ilustracije ter risbe kretenj) in video zapisom;
- Svet Vlade Republike Slovenije za slovenski znakovni jezik je organiziral okroglo mizo o problematiki Pravilnika o dodatni strokovni pomoči na osnovi Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami in stroko poenotil glede pravice gluhih do izobraževanja v svojem jeziku – slovenskem znakovnem jeziku;
- potrditev učbenika Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 2 kot učnega gradiva s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- pripravljen je bil program usposabljanja in izvedena prva delavnica za izvajalce tečajev slovenskega znakovnega jezika (za gluhe in slišče izvajalce). Na ta način želimo oblikovati skupino izvajalcev tečajev ter poenotiti sistem poučevanja;
- prenova spletnega slovarja slovenskega znakovnega jezika in mednarodne kretnje z upoštevanjem jezikovnih standardnih oblik (vsebuje didaktične pripomočke, učna gradiva, samopreizkuse znanja, enoročno abecedo, dvoročno abecedo, otroške znake, razlago besede v znakovnem jeziku, primer besede v stavku v znakovnem jeziku, sinonim, tematski sklop, opis pomena besede iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika in podatek o korpusni pogostosti posamezne kretnje (SIGNOR)). S tem so bile zagotovljene velike možnosti za nadaljnji razvoj dela na področju znakovnega jezika.

Leta 2014:

- 2. januarja je Vlada Republike Slovenije v Uradnem listu objavila sklep o razglasitvi 14. no-

Utrinki z razglasitve dneva slovenskega znakovnega jezika

vembra kot dneva slovenskega znakovnega jezika;

- v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo smo izdali knjigo *Metulj*, ki jo je napisal Sten Vilar in pripoveduje o gluhem dečku in slepi deklici, v knjižni obliki s kretnjami (besedilo, ilustracije ter risbe kretenj) in video zapisom;
- odkup avtorskih pravic za Slikovne slovarje slovenskega znakovnega jezika 1,2 in 3;
- potrditev učbenika *Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 3* kot učnega gradiva s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- Zveza je v sodelovanju s Ireno Stramjič Breznik izdala knjigo *Medmeti* na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika;
- 14. novembra je potekala osrednja prireditev ob razglasitvi dneva slovenskega znakovnega jezika;

Metulj, slikanica v slovenskem znakovnem jeziku

Leto 2015:

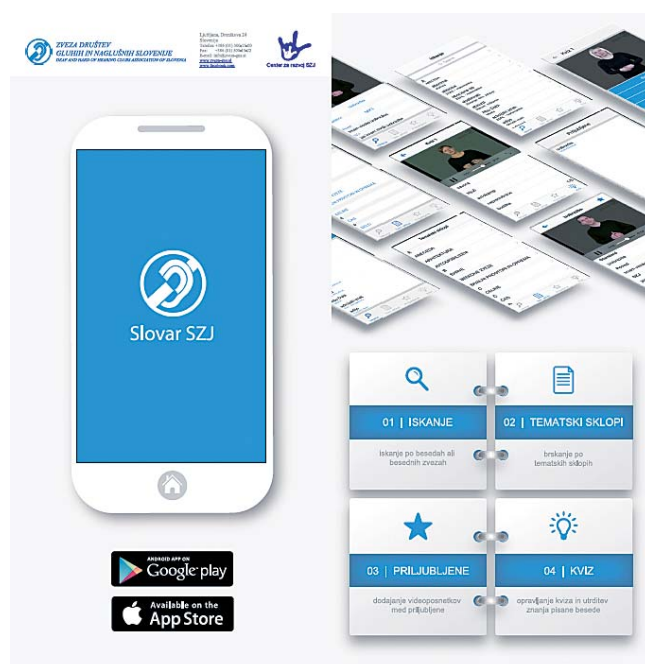
- Izdaja Slikovnega slovarja slovenskega znakovnega jezika 4;
- v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo smo izdali pravljico Žiga špaget gre v širni svet avtorice Aksinije Kermauner v knjižni obliki s kretnjami (besedilo, ilustracije ter risbe kretenj) in video zapisom;
- Slovar slovenskega znakovnega jezika se nadgradi z aplikacijo, učnim kvizom in prilagoditvijo za gluhoslepe;

- objava pravljic na spletni strani (Grdi raček, Dvanajst mesecev, Rdeča kapica, Sneguljčica in sedem palčkov, Janko in Metka);
- didaktična igra *Znakolov*;
- Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije se s Centrom za razvoj slovenskega znakovnega jezika vpiše v evidenco raziskovalnih dejavnosti na Javni agenciji za raziskovalno dejavnost RS.

Na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije bomo v okviru posebnega socialnega programa nadaljevali z delom na slovarju, standardizaciji in raziskovanju kretenj, raziskovanju slovnice slovenskega znakovnega jezika, z izdajanjem učbenikov, didaktičnih publikacij in knjig, s snemanjem oddaj v kretnji ter ostalimi aktivnostmi za enakopraven položaj gluhih oseb v družbi. Postavljeni sistem bomo nadgradili z novimi vsebinami in projekti. Gre za dolgoročno delo, ki odpira veliko novih možnosti, na primer otroških znakov in slikopisa, pregleda zgodovine razvoja slovenskega znakovnega jezika ter ureditve njegovega sistemskega financiranja.

Jezikovni viri, orodja in didaktični pripomočki:

- Spletni slovar slovenskega znakovnega jezika in mednarodne kretnje, ki vsebuje didaktične pripomočke, učna gradiva, samopreizkuse znanja, enoročno abecedo, dvoročno abecedo, otroške znake, razlago besede v znakovnem jeziku, primer besede v stavku v znakovnem jeziku, sinonim, tematski sklop, opis pomena besede iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika in podatek o korpusni pogostosti posamezne kretnje (SIGNOR);

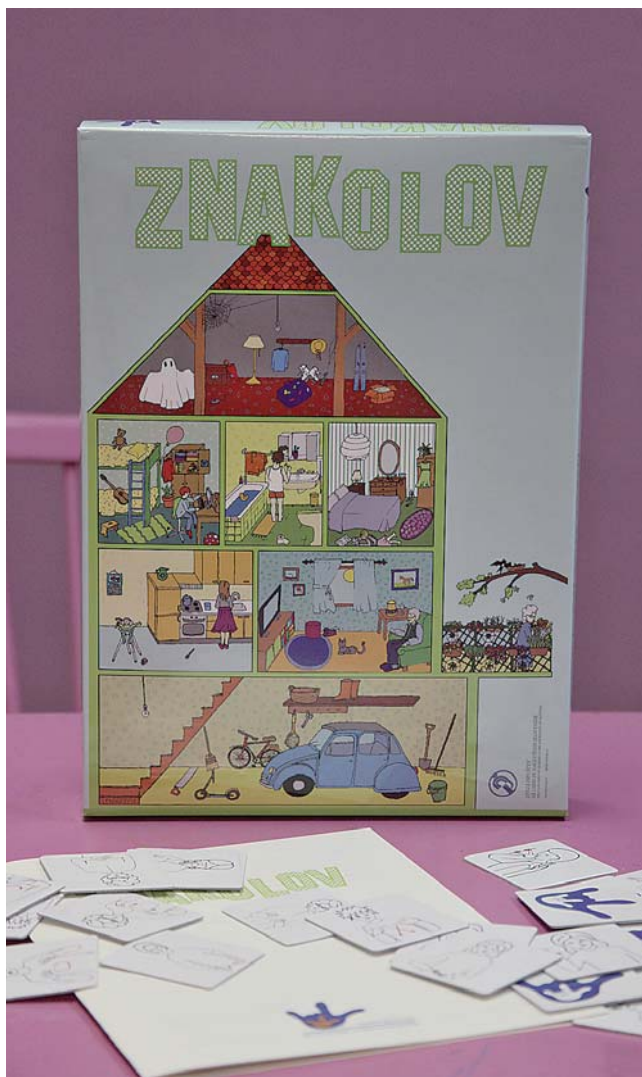
Aplikacija slovarja slovenskega znakovnega jezika

- knjiga Govorica rok 1, 2;
- učbenik za slovenski znakovni jezik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1 – potrjen kot učbenik s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- priročnik za učitelje Naučimo se slovenskega znakovnega jezika;
- učbenik za slovenski znakovni jezik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 2 – potrjen kot učbenik s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- učbenik za slovenski znakovni jezik Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 3 – potrjen kot učbenik s strani Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje;
- Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 1, dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1;
- Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 2, dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 2;
- Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 3, dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 3;
- slikanica Mojca Pokrajculja v znakovnem jeziku in na DVD-ju;
- slikanica Peter Klepec v znakovnem jeziku in na DVD-ju;
- slikanica Kdo je napravil Vidku srajčico? v znakovnem jeziku in na DVD-ju;
- zgodba Metulj v znakovnem jeziku in na DVD-ju;
- Medmeti na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika;
- video pravljice v slovenskem znakovnem jeziku;
- Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 4;
- slikanica Žiga špaget gre v širni svet v znakovnem jeziku in na DVD-ju;
- Didaktična igra Znakolov.

Izobraževanje za udeležence:

- Začetni tečaj slovenskega znakovnega jezika SZJ 1;
- nadaljevalni tečaj slovenskega znakovnega jezika SZJ 2;
- izpopolnjevalni tečaj slovenskega znakovnega jezika, sporazumevanje po I. in II. stopnji SZJ;
- nadaljevalni tečaj slovenskega znakovnega jezika SZJ 3;
- izpopolnjevalni tečaj slovenskega znakovnega jezika SZJ 4;
- konverzacija – sporazumevanje po opravljenem tečaju SZJ 4;
- začetni tečaji SZJ 1 za dijake in študente;
- začetni tečaj slovenskega znakovnega jezika in kulture gluhih kot izbirna vsebina v srednjih šolah;

- tečaj znakovnega jezika za gluhe;
- tečaj znakovnega jezika mednarodne kretnje za gluhe.

Znakolov

Izobraževanje za izvajalce:

- Praktični seminar in delavnica o vodenju tečaja slovenskega znakovnega jezika;
- praktični seminar in delavnica o vodenju tečaja slovenskega znakovnega jezika – gluhi izvajalci;
- permanentno izobraževanje;
- sklop izobraževanja na temo strukture znakovnega jezika, slovnice in primerjalna analiza slovenskega znakovnega jezika;
- delavnica o razvoju znakovnega reda.

Poleg samega strokovnega dela veliko pozornost posvečamo ozaveščanju javnosti in stroke o znakovnem jeziku. Največja nagrada za naše delo je bil sklep Vlade RS o razglasitvi dneva slovenskega znakovnega jezika.

Aleksandra Rijavec Škerl

Slikanica Žiga špaget gre v širni svet v slovenskem znakovnem jeziku

V okviru projekta Prilaganje in izdajanje knjig v slovenskem znakovnem jeziku, ki ga s pomočjo Ministrstva za kulturo Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije izvaja peto leto, smo izdali slikanico Žiga špaget gre v širni svet. Zgodba v obliki slikanice je prilagojena razumevanju oseb z okvaro sluha, saj je poleg ilustracij opremljena z risbami kretenj in z DVD-medijem.

Besedilo zgodbe je avtorsko delo slovenske pisateljice in pesnice Aksinije Kermauner, ilustracije v slikanici pa je narisal Zvonko Čoh, priznan slovenski ilustrator. Redakcijo besedila v znakovni jezik je pripravila Veronika Ciglar, ki je slikanico tudi lektorirala. S kretnjami jo je opremil Nikolaj Vogelj, gluhi akademski slikar, pod mentorstvom Veronike Ciglar. Strokovni pregled sta opravila Veronika Ciglar in Matjaž Juhart. Pri pripravi video zapisa, ki je priložen k slikanici, so sodelovale gluhe osebe Lada Lištvanova, ki je zgodbo režirala in zvočno obdelala, kretnje je demonstrirala Jelena Bolšedonova, snemanje in montažo pa je naredil Gorazd Orešnik. Celotno zgodbo je za video zapis v besedi pripovedovala Mojca Korenjak, certificirana tolmačka slovenskega znakovnega jezika. Vsa tehnična izvedba in produkcija sta bili narejeni v studiu Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Izdajatelj in založnik knjige je Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije v sodelovanju Miš založbo.

Slikanica je tokrat nastajala nekoliko drugače kot v preteklih letih. Leta 2010 sta avtorica in ilustrator s pomočjo Miš založbe izdala omenjeno knjigo v obliki tipanke v slovenski Braillovi abecedi, ki je na-

menjena slepim bralcem. Ker je gluhot, enako kot slepota, senzorna invalidnost, smo se odločili, da omenjeno knjigo prilagodimo razumevanju gluhih oseb s prevodom v slovenski znakovni jezik.

V zapisu pod sličicami smo sledili dobesednemu prevodu kretnje, prav tako smo določene dele besedila zaradi boljšega razumevanja oblikovali v risbo. V takšnem zapisu seveda manjkata pomembna elementa znakovnega jezika – obrazna mimika in gibanje telesa. Ilustracije kretenj skupaj z DVD-posnetkom predstavljajo popolno podobo znakovnega jezika.

Prilagoditev v slovenskem znakovnem jeziku bralce seznanja z neznanimi in teže razumljivimi besedami, s katerimi se osebe z okvaro sluha med branjem in ogledom srečujejo in jih prepoznajo. Slišišča populacija se z branjem in ogledom video zapisa seznanja s slovenskim znakovnim jezikom.

Namenjena je vsem, ki so tako ali drugače povezani z gluhoto ter slovenskim znakovnim jezikom, in tistim, ki se s z njim želijo srečati.

Zgodba osebam z okvaro sluha ponuja razumevanje vsebine, bogatenje besednega zaklada v slovenskem znakovnem jeziku in tudi knjižnem jeziku ter zblížanje s knjigo. Polnočutnim ljudem ponuja možnost, da odkrivajo čudovito drugačnost in kompleksnost sveta in kulture gluhih, ko se uživajo v kretnje in slovenski znakovni jezik.

Nikolaj Vogel – ilustrator kretenj

Rodil se je 6. decembra 1972 v Ljubljani. Od rojstva ne sliši, zato je hodil v osnovno šolo Centra za usposabljanje slušno in govorno motenih v Mariboru. Leta 1993 je z zaključnim izpitom opravil srednjo elektrotehniško šolo na Litostrojski v Ljubljani. Istega leta je bil s sprejemnim izpitom sprejet na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je doštudiral slikarstvo pod mentorstvom prof. Metke Krašovec in prof. Bojana Gorenca. Po diplomi je leta 2000 nadaljeval magistrski študij slikarstva pod mentorstvom prof. Bojana Gorenca in prof. Jožefa Muhoviča in ga leta 2003 z zagovorom magistrskega dela uspešno zaključil. Imel je 11 samostojnih razstav. Udeležil se je 17 skupinskih razstav. Sodeloval je tudi pri izdelavi gle-

Slikanica Žiga špaget gre v širni svet v slovenskem znakovnem jeziku

dališke scenografije in pri restavriranju v stolnici v Ljubljani (2005–2006). Marca leta 2015 je postal predsednik Mestnega društva gluhih Ljubljana. Kot slikar živi v Ljubljani.

Veronika Ciglar – redaktorica in lektorica besedila zgodbe in kretenj

Je profesorica slovenskega jezika in tolmačka slovenskega znakovnega jezika. Poučuje na srednji šoli

Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana in vodi tečaj slovenskega znakovnega jezika. S svojimi dijaki je kot svetovalka za znakovni jezik sodelovala pri gledališki predstavi ŠKUC – Klovna. V lanske sezoni je bila v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu angažirana kot učiteljica znakovnega jezika za glavna igralca v predstavi Plemena.

Aleksandra Rijavec Škerl, koordinatorka projekta

Diskriminacija pri dostopnosti do informacij ni opravičljiva

V Ljubljani smo gostili delavnico o dostopnosti avdiovizualnih medijev, ki je bila prva popolnoma dostopna tovrstna prireditev v Sloveniji. Delavnico so lahko spremljali vsi, ne glede na vrsto invalidnosti. V dveh jezikih in s podnapisi smo jo v živo predvajali tudi prek spleta. Pokazali smo, da slepi in gluhi sodobne informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) omogočajo dostopnost do informacij, ki vključujejo spletne strani ter televizijske in videoprogramske vsebine. Delavnico je organiziral Svet za elektronske komunikacije Republike Slovenije v sodelovanju z Mednarodno telekomunikacijsko zvezo, ki je specializirana agencija Združenih narodov za informacijske in komunikacijske tehnologije, in Nacionalnim svetom invalidskih organizacij Slovenije.

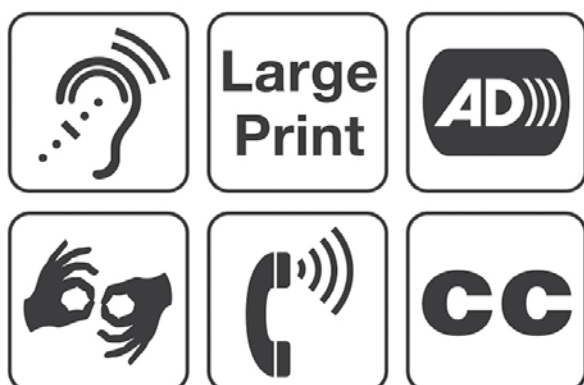
Z uporabo IKT lahko izboljšamo kakovost življenja ne le invalidom, ampak tudi drugim, zlasti starejšim, ki se soočajo z okvarami ali pešanjem vida oziroma sluha. Zakonodaja invalidom priznava pravico do

enakopravne dostopnosti do IKT in do informacij, a se ne izvaja. Invalidi in starejši so zato neposredno in posredno diskriminirani ter deležni razlikovanja, izključevanja ali omejevanja, katerega namen ali posledica je zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja vseh pravic in obveznosti na področju dostopnosti do IKT ter informacij. Zaradi neizvajanja zakonodaje se velike razlike pri uporabi in dostopnosti do IKT in informacij med invalidi in drugimi državljani še poglobljajo.

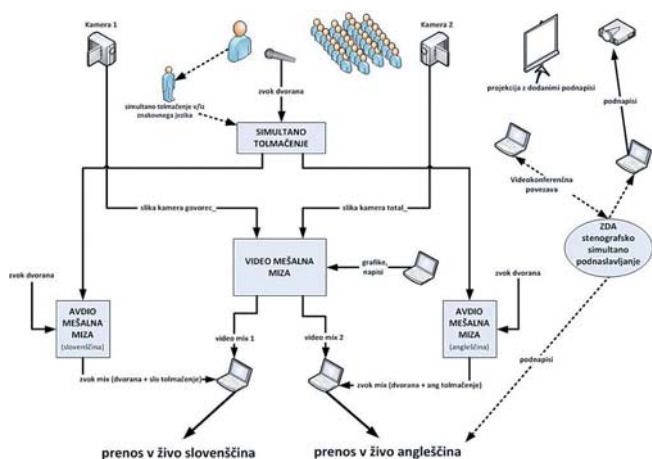
»Z našo delavnico smo pokazali, da je zagotavljanje dostopnosti stvar odločitve ter etičnih načel in družbenih vrednot. Je izraz spoštovanja človekovih pravic in dostojanstva invalidov.«

V večini primerov obstajajo tehnološke rešitve, ki omogočajo zagotavljanje dostopnosti, a se ne uporabljajo. Invalidi in starejši se pri tem soočajo z ovirami, ki niso neposredno povezane z invalidnostjo. Razlogi, zakaj se tehnološke rešitve ne uporabljajo, so pogosto povezani z navajanjem posebnosti slovenskega jezika ali visokih stroškov prilagoditev in opreme. K temu lahko prištejemo še socialno izključenost ali nezadostno usposobljenost invalidov za uporabo IKT. Čeprav ti razlogi niso neposredno povezani z invalidnostjo, pa se zaradi nje lahko še poslabšajo.

Izgovarjanje na posebnosti slovenskega jezika je cinično in sprenevedajoče. Tako kot slovenski so pregibni tudi ostali slovanski in nekateri drugi evropski jeziki. Druge države so kljub temu v kratkem času in z relativno nizkimi stroški uspele implemen-

Dostopnost

Grafični prikaz tehnične izvedbe za dostopnost

tirati govorne tehnologije, ki invalidom in starejšim omogočajo enakopravno dostopnost do IKT in informacij, s tem pa tudi enakopravno vključenost in sodelovanje v družbi.

V Sloveniji, kjer država že petindvajset let izdatno podpira raziskovanje in razvoj govornih tehnologij, invalidi vse do danes niso mogli uporabljati kakovostnega sintetizatorja slovenskega jezika. V teh dneh sicer poteka nameščanje nove aplikacije e-bralec, a bo le-ta na voljo izključno za mobilne naprave z operacijskim sistemom Android in računalnike z operacijskim sistemom MS Windows. Uporabniki, ki uporabljajo mobilne naprave in računalnike z drugimi operacijskimi sistemi, nove aplikacije ne bodo mogli uporabljati.

Podobno sprenevedajoči so izgovori, da se potrebne in primerne spremembe ter prilagoditve za zagotavljanje dostopnosti ne izvajajo, ker predstavljajo nesorazmerno ali nepotrebno breme. Konvencija o pravicah invalidov, katere namen je spodbujati, varovati in invalidom zagotavljati polno in enakopravno uživanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter spodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva, loči dva koncepta zagotavljanja pravic. Prvi je dostopnost, ki se zagotavlja ex ante. Drugi je primerna prilagoditev, ki je ex nunc obveznost, povezana z zahtevami posameznikov.

Pri zagotavljanju dostopnosti morajo državni organi, organi državne in lokalne samouprave ter ponudniki blaga in storitev zagotoviti dostopnost, preden posameznik zanjo zaprosi, da lahko na primer uporabi določen prostor ali storitev. Minister, pristojen za invalidsko varstvo, mora predpisati minimalne zahteve za dostopnost do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti. Pri tem mora zahteve in standarde dostopnosti uskladiti z organizacijami, ki zastopajo invalide.

Zagotavljanje primerne prilagoditve je ex nunc obveznost. To pomeni, da se uveljavlja od trenutka, ko posamezen invalid zanjo zaprosi, ko prilagoditev potrebuje v dani situaciji (v šoli, na delovnem mestu ipd.), da lahko enakopravno uživa svoje pravice. V takšnih primerih so minimalne zahteve in splošni standardi dostopnosti lahko osnova, niso pa zavezujoči. Ukrepi za primerno prilagoditev se zagotovijo, razen če javnim in zasebnim subjektom, ki ponujajo blago in storitve, ki so na voljo javnosti, ne nalagajo nesorazmernega bremena.

Republika Slovenija je minimalne zahteve in cilje dostopnosti do informacij in komunikacij prvič določila že leta 2005 v Nacionalnih usmeritvah za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide (Uradni list RS, št. 113/2005). Nanje se sklicuje aktualni Akcijski program za invalide od leta 2014 do leta 2021, ki pojasnjuje ustrezno pravno podlago za posamične cilje in zavezo države k sprejemanju učinkovitih in ustreznih ukrepov, s katerimi bo invalidom omogočila doseganje in ohranjanje največje mogoče samostojnosti, telesne, duševne, socialne in poklicne zmožnosti ter polno vključenost in sodelovanje na vseh področjih življenja.

Z leve proti desni: Goran Kustura, Zvezdan Martič, dr. Dušan Caf, Andrea Saks

Danes ugotavljamo, da cilji splošne dostopnosti do informacij in komunikacij, določeni leta 2005, niso doseženi, čeprav se rok za njihovo izpolnitev letos izteka. Izgovarjanje na nesorazmerno ali nepotrebno breme je v nasprotju z določili Konvencije o pravicah invalidov in v nasprotju s slovensko protidiskriminacijsko zakonodajo. Po desetih letih je iskanje izgovorov tudi neprimerno.

Z našo delavnico smo pokazali, da je zagotavljanje dostopnosti stvar odločitve ter etičnih načel in družbenih vrednot. Je izraz spoštovanja človekovih pravic in dostojanstva invalidov. Zato od državnih organov pričakujemo, da bodo nemudoma in aktivno pričeli izvajati veljavno zakonodajo.

Dr. Dušan Caf,
Svet za elektronske komunikacije RS

Življenje s prirojeno izgubo sluha

Že od rojstva sem naglušna oseba. Pri treh letih sem prvič dobila slušni aparat na obeh ušesih, po Fowlerju sem imela izgube sluha 95 %. Spomnim se, da so bili tisti slušni aparati kar malo nerodni, tiste žice, baterije so se hitro praznile ... Ampak smo se navadili, saj drugega ni preostalo.

Dvakrat na teden me je mami peljala v Ljubljano na klinični center h gospe Cvetki Urankar, kamor sem do pričetka obiskovanja osnovne šole hodila na govorne vaje. Tako sem se naučila tudi pravilne izgovorjave, pridobila več besednega zaklada. Komuniciranja je potekalo ustno, naučila sem se razbrati besede tudi z ustnic. Slovenskega znakovnega jezika nisem uporabljala.

Tam nekje po mali šoli sem dobila nove slušne aparate, ki niso bili več na žičko, temveč za ušesi, to je bilo zame že boljše za nošenje in manj nerodno za samo uporabo.

Moji zlati starši so me vpisali v redno osnovno šolo, Osnovno šolo dr. Josipa Plemlja na Bledu. Opravila sem jo s pomočjo svojih staršev, ki so mi veliko pomagali pri učenju doma, bili poleg mene, se z mano učili toliko časa, dokler nisem bila samostojna. Od petega razreda dalje sem se učila veliko bolj samostojno, čedalje manj sem iskala podporo pri drugih, saj sem tudi sama želela biti kar se da neodvisna, a to vedno ni šlo.

V času osnovne šole sem enkrat tedensko obiskovala govorne vaje v Ljubljani pri gospe Cvetki, od 6. razreda dalje pa je govorne vaje izvajala defektologinja gospa Irena Željan. Termin sva imeli ob petkih, in sicer šolsko preduro. Pomagala mi je pri tem, kako se naučiti/učiti za kakšen predmet, učila me je pravilne izgovorjave, veliko sva oz. sem na-

glas brala, da me je sproti opozarjala na pravilno izgovorjavo besed.

Obiskovanje osnovne šole je bilo zame kar težko, a učitelji so se privadili name in me spodbujali, nekateri otroci pa se niso navadili. Težko mi je bilo sploh pri komunikaciji, saj je zame pogoj za dobro komunikacijo, da človeka/otroka gledam v usta, in pri tem sem zelo spretna. Pri otrocih je bilo težko, ker se niso vedno obrnili proti meni, kar je razumljivo, saj jim nisi mogel obrazložiti, da sem oseba, ki slabo sliši. V času osnovne šole torej nisem uporabljala slovenskega znakovnega jezika, saj po tem ni bilo potrebe. V vasi sem bila edini otrok z okvaro sluha, tako da je moja komunikacija že od majhnega potekala z govorom in pomočjo odčitavanja z ustnic.

Kljub temu da so mi nekateri odsvetovali vpis na redno osnovno in srednjo šolo ter mi predlagali, naj raje izberem poklicno šolo, kjer bi bilo zame lažje, sem se po uspešno opravljeni osnovni šoli vpisala v srednjo ekonomsko šolo v Radovljico. Danes sem hvaležna svojim staršem in vsem ostalim, da so mi stali ob strani in me spodbujali, naj se vpišem, kamor si želim.

Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica

Tudi skozi celo srednjo šolo je bila z menoj defektologinja gospa Irena in tako kot že v osnovni šoli sva se dobivali enkrat tedensko. V srednji šoli mi je šlo bolj ali manj brez težav. Komuniciranje je bilo lažje, saj so se dijaki obzirno obrnili proti meni, da sem lahko več ali manj razbrala iz ust. Pri predavanjih tako na osnovni kot na srednji šoli sem ujela, kar sem pač lahko, veliko pa je bilo vloženega mojega osebnega truda doma, saj sem snov pri predmetu dodatno še sama obdelala in se učila dalj časa kot ostali otroci, dijaki. Vem, da sem ogromno časa porabila za učenje, veliko popoldnevov je bilo namenjenih učenju, včasih sem bila tudi jezna, ker nisem mogla iti ven s prijatelji, vendar če tega ne

Osnovna šola dr. Josipa Plemlja Bled

bi tako izvajali, bi z znanjem ostajala zadaj oz. ne bi dohitevala tekoče snovi.

Uspešno sem opravila maturo, na kar sem zelo ponosna. Moj govorni jezik je zelo dober, še danes mi marsikdo reče, da zelo lepo govorim, glede na to, da od rojstva ne slišim. Po srednji šoli sem se vpisala na izredni študij Fakultete za management, do danes imam opravljeno skoraj vse, ostala sta mi še dva izpita in diploma. Zaenkrat še nimam volje, da bi tudi to uspešno zaključila. Vendar je moj cilj, da doštudiram in zaključim študij.

Leta 1999 sem se zaposlila v podjetju Perftech, d. o. o., Bled. Ker so bili v tem podjetju zaposleni večinoma moji znanci, je delo potekalo v normalnem odnosu, tudi če je bilo karkoli, so bili obzirni do mene in mi pomagali. Opravljala sem administrativna dela, na koncu pa le še računovodska dela, kar je še danes moj poklic. V tem podjetju sem pridobila prve delovne izkušnje in ogromno znanja.

Po 5 letih sem se odločila, da poskusim tudi v drugem podjetju. Želela sem dokazati, da lahko tudi samostojno opravljam delo brez pomoči znancev ali prijateljev. Kjerkoli sem bila do sedaj zaposlena – pa sem zamenjala kar nekaj delodajalcev – so bili vsi zelo korektni do mene, nisem imela občutka, da razlikujejo med mano in ostalimi zaposlenimi. Izkušnje v vseh službah imam, da sem delala v dobrem delovnem okolju.

Leta 2006 je moj takratni delodajalec bolj podrobno pregledal moje izvide za sluh in me napotil na ORL, kjer so mi ponovno izmerili sluh. Ugotovili so, da imam 100-% izgubo sluha po Fowlerju. Sluh se mi je poslabšal, ampak sama tega sploh nisem tako močno občutila, ker kjerkoli sem delala, sem imela vedno svojo pisarno, kjer sem imela tišje okolje in me ni motil noben hrup, telefoni ... Zatem sem

takoj začela brskati po internetu, ali kot naglušna oseba imam kakšne pravice recimo do dodatne pomoči in podobno. Uredila sem, da mi od takrat teče benifikacijska doba, ki mi bo verjetno v pomoč le pri upokojitvi. Želim pa poudariti, da mora do vseh podatkov posameznik priti sam. Kjerkoli sem se za karkoli pozanimala, mi nikoli niso dali pravega odgovora.

V letu 2014, ko je ministrstvo za delo objavilo oziroma sprejelo zakon glede sofinanciranja tehničnih pripomočkov za invalide s senzornimi okvarami (gluhi, naglušni, slepi, slabovidni in gluhoslepi), sem si takoj pridobila vrednotnico za nakup baby fona za prihajajočega otroka. Zatem sem si želela pridobiti še nov notebook, vendar ga žal ne morem dobiti, ker ne uporabljam znakovnega jezika. Moja komunikacija skozi življenje je potekala samo govorno in s podporo branja z ustnic, v mojem okolju nihče ni znal uporabljati slovenskega znakovnega jezika in ga tudi jaz nisem, saj ga niti nisem imela s kom uporabljati.

Mislím, da so nam določene pravice odvzete, saj bi po moje lahko imela enako pravico do notebooka in telefona kot ostali gluhi ljudje. Morala bi biti pogoj stopnja izgube sluha po Fowlerju oz. pridobitev tehničnih pripomočkov bi morala biti drugače opredeljena.

Nedolgo nazaj sem se odločila za polžev vsadek, sploh zaradi boljše komunikacije s svojimi majhnimi otroki, saj mi slušni aparati ne omogočajo toliko »slišnosti«, kot je bom lahko občutila s polževim vsadkom. Ravno pred kratkim sem bila operirana, sedaj čakam na prvi fitting in uvajanje na spet nov način »poslušanja«, novo obliko komuniciranja. Naglušni in gluhi se moramo vedno kaj novega naučiti.

Mateja Burja

Vabljeni k izpolnjevanju ankete o kakovosti podnaslavljanja. Anketa je na voljo na spletni strani www.dostopno.si.

V Multimedijem centru RTV Slovenija deluje oddelek za podnaslavljanje slovenskih oddaj za gluhe in naglušne. Podnaslovljene oddaje so dostopne:

- na TV-sprejemnikih **z uporabo teleteksta** (stran 777),
- prek spletnega **portala RTV 4D**,
- v okviru **aplikacije RTV 4D** za mobilne naprave.

Z anketo želimo dobiti povratne informacije o kakovosti podnaslavljanja, kar nam bo pomagalo izboljšati storitev!

Veseli bomo vašega mnenja in se vam zanj zahvaljujemo.

Strokovna ekskurzija – ogled podjetja Neuroth v Avstriji

Za letošnjo strokovno ekskurzijo so si člani Društva gluhih in naglušnih Celje izbrali ogled podjetja Neuroth v Avstriji, ki je najstarejše avstrijsko družinsko podjetje, specializirano za področje slušnih aparatov.

Začetki podjetja Neuroth segajo v leto 1907, ko je Paula Neuroth, ki je trpela za okvaro sluha, skupaj s svojim možem Johannom Augustom ustanovila »specialno hišo za aparate za naglušne J. A. Neuroth«. Podjetje se je z leti širilo in danes s svojimi specializiranimi centri pokriva celotno območje Avstrije in drugih evropskih držav. V Sloveniji je 12 slušnih centrov, kjer lahko osebe z okvaro sluha poiščejo rešitev za svoje težave.

Strokovno ekskurzijo smo izpeljali v sredo, 9. decembra 2015, v sodelovanju z Medobčinskim društvom gluhih in naglušnih Velenje. Udeležilo se je 53 oseb z okvaro sluha. V podjetju Neuroth smo doživeli izredno lep sprejem, kvalitetno vodenje in dobro strokovno razlago s strani gospoda Mateja

Kuharja in gospoda Roberta Lepenerja, ki sta prisotnim predstavila delovanje in razvoj podjetja od prvih začetkov pa do danes, ko podjetje slovi tako po izjemni kvaliteti pripomočkov za sluh kot tudi po individualnem pristopu do uporabnikov slušnih aparatov.

Udeleženci strokovne ekskurzije smo nadaljevali pot proti Gradcu, kjer nas je prijazno pričakala gospa Jana Maier, članica MDGN Velenje, ki že dolga leta živi in dela v Avstriji. Z njeno pomočjo smo se sprehodili skozi mestno jedro, si ogledali ledene jaslice in znameniti grad, s katerega je čudovit pogled na mesto. Za konec pa smo se sprehodili skozi značilni božični sejem.

Vodstvu podjetja Neuroth v Sloveniji in Avstriji se zahvaljujemo za prisrčen sprejem in predstavitev podjetja!

Sibila Čater

Pred vhodom v podjetje

Predstavitev Audio BM v Medobčinskem društvu gluhih in naglušnih Velenje

Direktor podjetja Audio BM Franci Urankar in Roman Demir sta kot novi ponudnik v Sloveniji v naše društvo prišla predstaviti slušne aparate. Najprej sem sam pozdravil vse prisotne in se zahvalil obema predstavnikoma za obisk. Povedal sem, da je dobrodošlo, če imajo člani kot uporabniki slušnih aparatov na voljo dovolj veliko izbiro. Zato bomo vsem ponudnikom slušnih aparatov dali možnost predstavitve v okviru naše naglušne skupine Barbara.

Franci Urankar je na začetku vse prisotne pozdravil in nato začel s predstavitvijo. Najprej je na kratko povedal, katero firmo slušnih aparatov zastopajo, na katerih lokacijah so prisotni, kaj je namen njihovega obiska. Zanimivost o testiranju slušnih aparatov in izdelavi oliv na računalniški način se je vsem zdelo interesantna. Med predavanjem so lahko vsi sproti postavljali vprašanja, ki so jih zanimala. Zanimivo je bilo glede nege, vzdrževanja slušnih aparatov, predvsem pa tisto o pripomočkih, pri katerih si lahko sami pomagamo ter se tako izognemo stroškom in popravilu. S sabo sta prinesla tudi škatlico z vsemi tipi slušnih aparatov od najmanjšega do največjega, najmočnejšega. Na voljo so v različnih barvah, pač odvisno, za kar se vsak sam odloči. Za testiranje slušnih aparatov imajo izrecno samo testne slušne aparate in po končanem testiranju dobijo uporabniki popolnoma nov tovarniško zapakiran slušni aparat. Poudaril je, da je potrebno redno čiščenje in predvsem večkratne nastavitve, da dosežemo najboljšo slišnost. Tudi za okvaro sluha, kot je tinitus, imajo pri njih na voljo kar nekaj praktičnih rešitev za omilitev težav.

Ko je zmanjkalo vprašanj glede slušnih aparatov, sta predstavila zelo veliko tehničnih pripomočkov,

Roman Demir in direktor Franci Urankar

ki so na voljo v njihovih poslovalnicah. Televizijske slušne zanke, razni telefoni, svetlobne in vibracijske budilke, FM-sistemi, ki smo ga lahko tudi preizkusili, in še veliko več. Vse pa je na voljo in omejene pripomočke lahko dobimo ali prek Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) ali pa jih sami kupimo. Veliko je bilo tudi vprašanj o posameznem tehničnem pripomočku. Popoldne je minilo v prijetnem in sproščenem vzdušju in verjamem, da so vsi, ki so bili ta dan prisotni na predavanju, izvedeli kaj novega. Dobro se je namreč iz prve roke prepričati in slišati, kaj lahko dobimo in kaj je potrebno, da si olajšamo vsakdanje življenje.

Ob tem zapisu se obema zahvaljujem za vso podporo in pomoč ter predavanje v našem društvu. Včasih si lahko dobil samo tisto, kar so ti ponudili, danes pa je ponudba veliko večja in vsak se lahko odloči, kaj mu pri odpravljanju težav s slišnostjo najbolj ustreza.

Franc Forštner

Čestitka Floriju in Boži Kotnik

*Vsi dnevi naj vama mirno teko,
vsak vajin korak naj srečen bo.*

*Naj zdravje, ljubezen, sreča,
zadovoljstvo – vse dobro ...
se kot BISER v srcu blešči.*

*Iskrene čestitke ob vajini obletnici poroke vama iz srca želi
Društvo gluhih in naglušnih Koroške*

Dejavni smo bili vse do konca leta

Prvi november je minil in mi smo bili v našem društvu tudi letos tako kot lani aktivni in smo si izdelali ikebane za grobove svojih dragih. Vse to sta lepo organizirala Urška in Franc.

Seveda pa nas je čakalo še veliko dela, saj so se bližali božično-novoletni prazniki. Naša članica Mari-na Sušec nam je pokazala, kako si lahko kar sami naredimo adventne venčke ter voščilnice.

Vse smo pripravili, venčki so se izdelovali že v novembru, voščilnice pa v decembru. Naše članice so bile spet zadovoljne in vesele svojih izdelkov, saj so se zanje same potrudile in je vsak izdelek unikat.

Ker sem že prej imela možnost videti Marinine voščilnice in venčke, sem bila zelo vesela, da je svoje znanje prenesla še nam in nam pomagala ustvarjati. Seveda pa smo imeli tudi presenečenje, da nam je bilo druženje ob delu še lepše ter da se bomo vedno v večjem številu udeleževali prihodnjih delavnic.

Božično-novoletne voščilnice

Tako, za konec smo si pa privoščili še super zaključek leta. Lani nas je bilo na zaključku res veliko, letos pa nas je bilo še več. Ob dobri hrani ter družbi smo se sprostili in pozabili na se težave, ki smo jih imeli skozi leto.

Milica Krašovec

Šport

Športnik leta 2015 med invalidi

Zveza za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijski komite je tudi letos organizirala prireditev Invalid športnik leta 2015. Pri ženskah je naslov najboljše športnice leta osvojila gluha smučarka Anja Drev.

18-letna Anja Drev je na zimski olimpijadi za gluhe športnike v Hanti-Mansijsku v Rusiji marca lani osvojila bronasto medaljo v smuku. Anja je v preteklosti velikokrat dokazala, da lahko računamo nanjo. Nedvomno je pred njo še bogata športna kariera.

Nagrado je prejela iz rok Bogdana Gabrovca, predsednika Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez, in Damijana Lazarja, predsednika Zveze za šport invalidov Slovenije.

Športnik leta je postal strelec Franček Gorazd Tiršek, ki je že dolgo časa znano ime v športnih kro-

gih. Letos je nastopil na treh tekmah svetovnega pokala: v Osijeku – Hrvaška, v Sydneyju – Avstralija in v Fort Beningu – ZDA in osvojil eno prvo, eno drugo in eno tretje mesto v svoji kategoriji. Dosegel je tudi paraolimpijsko kvoto za Rio – 2016.

Anja je skupaj s trenerjem Dragom Drevom prejela tudi zlati znak ZŠIS-POK, ki sta ga podelila strokovna direktorica Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Soča prof. dr. Helena Burger in dr. Boro Štrumbelj, direktor Direktorata za šport na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport.

Ob tej priložnosti Anji Drev izrekamo iskrene čestitke in ji v letu 2016 želimo še obilo športnih uspehov.

**Športna zveza gluhih Slovenije
in uredništvo Iz sveta tišine**

Gluhi športnik leta 2015

Športna zveza gluhih Slovenije je v torek, 8. decembra, razglasila najboljše gluhe športnike za leto 2015, ki so tekmovali na uradnih tekmovanjih pod okriljem Mednarodnega komiteja za šport gluhih oziroma Evropske športne organizacije gluhih v letu 2015.

Kriteriji za izbor športnikov so rang tekmovalca, osvojeni rezultat in število tekmovalcev v konkurenci. Predsedstvo Športne zveze gluhih Slovenije je na redni seji 21. novembra 2015 potrdilo najboljše gluhe športnike v letu 2015:

- za gluho športnico leta 2015 je razglasilo Anjo Drev za 3. mesto v smuku na zimskem olimpijskih igrah gluhih (Deaflympics) 2015 v Hanti-Mansijsku (Rusija);
- za gluhega športnika leta 2015 je razglasilo Tadeja Encija za 3. mesto v teku na 400 metrov na evropskem prvenstvu gluhih v atletiki v Bydgoszczu (Poljska).

Nagrajena športnika sta iz rok predsednika Športne zveze gluhih Slovenije Roberta Žlajpaha prejela veliki plaketi Športne zveze gluhih Slovenije. Za njune uspehe sta zaslužna tudi njuna trenerja

in Športna zveza gluhih Slovenije je podelila malo plaketo Športne zveze gluhih Slovenije trenerju alpskega smučanja Dragu Drevu in atletskemu trenerju Gregorju Doberšku.

Športna zveza gluhih Slovenije se je spomnila na trenerja košarke Izidorja Križana, ki je zaključil reprezentančno trenersko kariero. Njegov največji uspeh je bil osvojitve drugega naslova evropskih prvakov z reprezentanco gluhih košarkarjev na evropskem prvenstvu v Turčiji. Križan bo vedno ostal zapisan v zgodovino košarke gluhih kot trener evropskih prvakov slovenske košarkarske reprezentance gluhih.

Ker letos ni bilo udeležbe na ekipnih tekmovanjih na ravni reprezentance, s tem ni bilo ekipnih dosežkov, zato ni bilo izbora najboljše ekipe gluhih športnikov.

Za leto 2016 pa Športna zveza gluhih Slovenije želi vsem športnicam in športnikom veliko sreče, uspehov in dobrih rezultatov na različnih tekmovanjih ter dobrega zdravja brez poškodb!

Športna zveza gluhih Slovenije

Predstavniki Športne zveze gluhih Slovenije in dobitniki plaket

V spomin Samu Krču

Dragi Samo, ti si bil eden tistih, ki človeku enostavno prirastejo k srcu. Bil si preprost, skromen, vedno pripravljen priskočiti na pomoč, tudi če je šlo za nepomembno stvar. Ko smo naleteli na ovire, si nas vzpodbujal, podpiral in bil solidaren z ostalimi kolegicami in kolegi. Znal si nas spraviti v smeh, če smo bili še tako slabe volje. V spominu nam bodo ostali tvoj nasme, prisrčnost, toplina.

Težko je verjeti, da te ni več med nami. Vedno si bil pripravljen sprejeti nove izzive in biti del nas, tolmačic in tolmačev. Že v rani mladosti si kot otrok gluhih staršev spoznal razlike med dvema svetovoma. Skupaj z nami si oral ledino in s svojo osebnostjo pripomogel k sobivanju dveh svetov – sveta slišočih in sveta gluhih. Čudovito je bilo tvoje delo, saj si svoje znanje nesebično

prenašal na bodoče tolmačice in tolmače, katerim si s svojo pristnostjo znal zbuditi ljubezen do našega poklica.

V naših srcih si pustil neizbrisno sled. Samo, pogrešamo te.

Jasna in Irena v imenu Združenja tolmačev za slovenski znakovni jezik

Samu Krču v slovo

Mnogo prezgodaj se je, po hudi bolezni, končala življenjska pot Sama Krča, dolgoletnega tolmača za slovenski znakovni jezik. S težkim srcem smo se v hladnem in sončnem zimskem dnevu na pokopališču Kokrica pri Kranju poslovili od njega.

Spomini se vračajo v preteklost, ko si bil mladostno zagnan, eden prvih tolmačev v Sloveniji. Kasneje so vaši skupini sledili tudi drugi tolmači, ki so bili v glavnem otroci gluhih staršev. Danes vemo, da ste že takrat postavili temelj današnji službi tolmačev. S svojim optimizmom, nalezljivim smehom in pozitivnostjo si nam vedno znova dvigoval moralo in nas vedno vzpodbujal na naši poti, ko smo orali ledino na tem področju. Cenili smo tvojo pripravljenost pomagati, kadar smo tvojo pomoč potrebovali, ne glede na to, da si imel tudi številne službene obveznosti. Sedanje priznavanje službe tolmačev je prav gotovo tudi tvoje delo, za kar smo ti iskreno hvaležni. Verjamemo, da si slehernemu med nami pustil nepozaben pečat sobivanja s tabo.

Dragi Samo, hvala ti za vse lepe trenutke, ki nam jih je bilo dano preživeti s tabo, spominjali se

te bomo s hvaležnostjo, da si bil naš prijatelj in znanec.

Počivaj v miru, dragi prijatelj, neizmerno te bomo pogrešali.

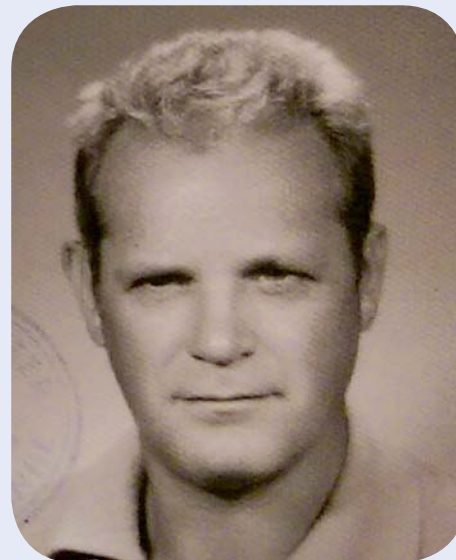
Člani društva AURIS

Milošič Lojze

16. decembra 2005 nas je zapustil Lojze. Spominjamo se ga kot aktivnega člana različnih športnih sekcij. Nekateri se še spomnite, kako ste z njim telovadili na Taboru, drugi se ga spominjate kot košarkarja, nekateri kot nogometaša.

Bil je odličen strelec, kegljač in balinar. V večini športov je bil tudi v jugoslovanski reprezentanci. Poleg tega je bil član prve folklorne skupine gluhih in je nastopil tudi v gledališki igri Izgubljeni sin. Kljub veliki zasedenosti pa je našel čas za organiziranje prireditev, največkrat kot vodja športne sekcije.

Zelo aktiven je bil tudi pri pridobivanju in urejanju društvenih prostorov na Vidovdanski, pri Amerikancu, na Samovi in v Zadobrovi. Seveda mu vse to ne bi uspevalo, če ne bi imel toliko prijateljev in somišljenikov v svoji generaciji in

tudi v drugih generacijah. Ob tej priliki se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremljali na njegovi življenjski poti.

Milošič Anica in sinova Branko ter Slavko

Posloveli smo se od Erike Grobelnik

V ponedeljek, 18. 1. 2016, smo se na pokopališču Mirje v Mežici poslovili od Erike Grobelnik.

Kot dolgoletna članica Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje je uspešno opravljala funkcijo predsednice našega društva z večkratnimi ponavljajočimi mandati. Bila je med ustanovitelji in gonilna sila društva. Vedno se je borila za vse člane in njihove pravice. Delovala je kot borka za človekove pravice in pravice uporabe slovenskega znakovnega jezika, ki ga je odlično obvladala. Svoj zelo bogat besedni zaklad je z veseljem prenašala naprej na mlajše gluhe člane, jim pomagala in svetovala. Aktivno je delovala v skupini za razvoj slovenskega znakovnega jezika pod okriljem Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije. Dolga leta je bila tudi članica upravnega odbora Zveze in predstavnica Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje, saj je bila sposobna nositi breme in odgovornost za delovanje društva.

Vedno je bila skromna, v sebi pa je nosila veliko bogastvo duha. Za vse njeno delo in trud smo ji

zelo hvaležni. Naj ji bo lahka slovenska zemlja. Erika, počivaj v miru.

V svojem imenu in v imenu članic in članov Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje izrekam možu Cirilu, hčerkama in vnukom ter ostalim sorodnikom iskreno sožalje.

Predsednik MDGN Velenje Franc Forštner

Koledar državnih prvenstev gluhih v letu 2016

ŠAH

posamično
in ekipno

13. 2. 2016

*Društvo gluhih
in naglušnih
Podravja Maribor –
Dom invalidov*

BADMINTON M/Ž

27. 2. 2016

*Društvo gluhih
in naglušnih Posavja
Krško – Športni
center Brežice*

BOWLING

posamično/
dvojice

12. 3. 2016

*Društvo gluhih in
naglušnih Ljubljana –
Bowling center
Arena BTC
Ljubljana*

KOŠARKA

posamično/
dvojice

19. 3. 2016

*Mestno društvo
Ljubljana – športna
dvorana Gimnazije
Bežigrad Ljubljana*

ODBOJKA M/Ž

2. 4. 2016

*Društvo gluhih in naglušnih
Koroške Dravograd –
Športna dvorana
Radlje ob Dravi*

BOWLING

trojice

9. 4. 2016

*Društvo gluhih in
naglušnih Koper –
Planet TUŠ Koper*

BALINANJE

dvojice

16. 4. 2016

*Medobčinsko društvo gluhih
in naglušnih Slovenske
Konjice – balinišče v
Športni dvorani
Balinček
Rogaška Slatina*

FUTSAL

14. 5. 2016

*Društvo gluhih in naglušnih
Severne Primorske –
Športna dvorana
OŠ Milojke Štrukelj
Nova Gorica*

BALINANJE

posamično

21. 5. 2016

*Medobčinsko društvo gluhih
in naglušnih Slovenske
Konjice – balinišče v
Športni dvorani
Balinček
Rogaška Slatina*

ŠPORTNI RIBOLOV

18. 6. 2016

*Društvo gluhih in naglušnih
Posavja Krško –
ribniki pri Mačkovcih
pri Brestanici*

ODBOJKA NA MIVKI M/Ž

27. 8. 2016

*Medobčinsko društvo
gluhih in naglušnih
Velenje –
Velenjsko jezero*

ORIENTACIJSKI TEK M/Ž

2. 7. 2016

*Društvo gluhih in naglušnih
Pomurja Murska
Sobota – Dom borcev
Vaneča*

BALINANJE

ekipno

3. 9. 2016

*Medobčinsko društvo
gluhih in naglušnih
Auris Kranj – balinarsko
društvo Trata
Škofja Loka*

